

ENTRA= LISTA

CENTRALISTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA:

A Budapesti Növendékpapság Magyar Egyházirodlmi Iskolája.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 7.

Megjelenik minden tanévben kétszer: decemberben és júniusban.

Évi előfizetési díj: 2 pengő, külföldre: 2.50 pengő.

A m. kir. póstatakarékpénztári csekkszámra száma: 25,219.

Külföldiek nemzetközi póstautalvány útján fizethetnek elő.

*

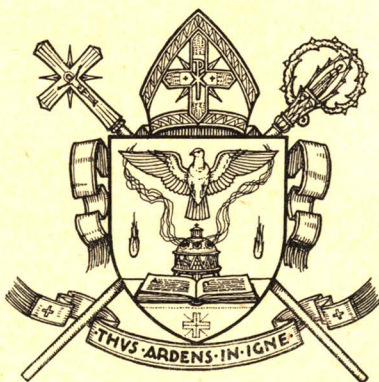
Tisztelettel kérjük az elmaradt előfizetések mielőbbi megküldését.

A címváltozást tisztelettel kérjük bejelenteni.

TARTALOMJEGYZÉK

Búcsúzik a Püspök Atya	3
Őrségváltás. Irta: <i>dr. Marczell Mihály</i>	5
A mi legnagyobb örömnepünk	6
Jubilál a Lelkiatyánk	9
Szentelés volt nálunk	9
A rádió mellett. Irta: <i>Nagy Miklós</i>	10
Centralista emlékek. Irta: <i>Kertész Kálmán</i>	11
Itthonról	17
Új terem	18
A központi Papnövelde könyvtára. Irta: <i>dr. Klemm Kálmán</i>	21
Hangulatképek	25
A „Magyar Iskola” élete	26
Hírek a Papnöveldeből	27
Hírek az egyetemről	32
Cserkészlet	34
Centralisták új könyvei	35
Áthelyezések és címváltozások	37
Örömnök	38
Kinevezések	38
Gyászunk	39
„Cisz” (Centralisták imaszövetsége)	42

CENTRALISTA

Dr. Tóth Tihamér

Püspök Úrnak,

Nagyméltóságú Atyjuknak mély hódolattal,

a Centralista Család legfiatalabbjai,

a központista kispapok.

BÜCSÚZIK A PÜSPÖK ATYA

Még utoljára kiadja a nagy élet- és vakációs programot Tóth Tihamér dr., mint szemináriumi rektor: „Messes iam albae sunt” — messze, közel már sárgállik a határ az aranyos vetéstől. Így búcsúzik a hatodéves végzetektől. E gondolatban vázolja jövő életprogrammjukat. A vakációra induló kispapok pedig mementoként kapják az indítást: Legyek krisztoforosz a magam és mások számára. Ez a vakációs program. Ez így ment eddig is minden év végén: a felszenteltek, az életbe távozók is kaptak néhány gondolatot útravalóul, meg a vakáció lázában izguló kispapok is. A főmotívum mindig az volt: mitől óvakodjanak, mire törekedjenek. Egy-egy frappáns jelszó volt a vezető-eszme. A Rektor Úr most is a régi. Legalább is úgy látszik. A kispapokat már lázba hozták az új hírek, a püspöki kinevezésről való értesülés stb. Most tehát várunk valami különöset. S mégis látszólag a Rektor Úrban semmi új. De csak látszólag, mert pillanatnyilag az a benyomásunk, hogy a nyugodt hang mögött van egy titkos, finom reszketés. És a határozott hangsúly belül keres, bizonytalankodik. Az imponáló nyugalom csakis valami bámulatos belső önuralomban lelheti magyarázatát. Ez az érzésünk.

S most a megszokott egyszerre szokatlanná lesz. A rektori tekintély hangja elhalkul hirtelen. Valami meleg meghatottság fog el bennünket is.

Ezt nem vártuk. Mit?

Már régóta jólesett volna. Mi?

Az a rektori lélek, akinek hangjában, akcentusában annyi tisztelettel, megbecsüléssel hangzott mindenkor a közösség előtt a szó: „Kedves tisztelendő urak”, most váratlanul új megszólítást használ: „Kedves, jó fiaim”.

Ez szokatlan. Ezt még így, közösségben nem hallottuk. De annál boldogabban kiáltott fel bennünk valami titkos, kedves hang: „Atyánk! Püspök Atyánk!...” És ekkor kezdődött csak az igazi búcsúzás. Az, amellyel a Püspök Atya búcsúzik a rektorságtól, a régi, kedves falaktól, a köztük eltöltött négy kispapi, hét prefektusi és hét rektori évtől, a kispapjaitól, az övéitől...

„Kedves fiaim, (itt már az a bámulatos önuralom alig bírja; szinte remeg a Püspök Atya hangja a megindultságtól) hív egy messzeség.” Itt elénk vázolja Szent Pál miletosi búcsúzását. *Azt a jelenetet, amikor* (ezekkel a szavakkal volt meghirdetve a kispapok közt a szemináriumi kápolna ablakjelenet-pályázata, és ez a jelenet akkor, ott a pályázatokban sem, de meg az elkészült ablakokon sem szerepelt) az Apostol búcsúzik lelki gyermekei-

től: „Ecce nunc alligatus ego spiritu, vado in Jerusalem; quae in ea ventura sint mihi, ignorans...”

Belénk hasít a szó: „... most menned kell, ha jól is érzed magadat...” Csoda az, hogy visszahúzza Atyánkat az a sok-sok szemináriumi év? A légkört megszerette, a közszellemet alakította, s a kispap pszichéje egészen a szívéhez nőtt... Annyit küszködött mindezért — és győzött. Annyit akart — és megvalósította Isten kegyelmével. Annyi nehézséget állt ki — és még több örömet ért!... S az az aggodás a jövőért! Ez is ösztönszerűen jön... Mi lesz a kezdéssel? Mi lesz a 14 évi munkával? Az alakuló szellem, a magasabbrendű, finomabb lelkiség felfelé ívelő pályája nem fog-e megtörni? Ah Istenem, az öröm mellett mennyi a gond most a jövőért!...

E búcsúzó hangulatban végrendeletszerűen súlyosak a szavak Atyánk ajkán:

„Kedves, jó fiaim!” — Tessék, Püspök Atyánk! — jelentkezik némán a készség megindultságunkban.

„Legyenek ennek a lelkületnek további hordozói!” — Püspök Atyánk, ígérjük, leszünk!

„Hivatása van ennek a Szemináriumnak!” — Püspök Atyánk, tudjuk, hisszük!

„Mindig jót akarok hallani magukról!” — Igen, Püspök Atyánk, mi is akarjuk! Meglesz.

„Ha az életben meglátnak, megismernek... csak jöjjenek bátran!” — Püspök Atyánk, öntudattal, nyugodt tekintettel megyünk! Büszkén tesszük.

„Boldog vagyok, hogy fáklya lehettem eddig, és egy nagy, lobogó láng a felszentelésem után!” — Püspök Atyánk boldogok vagyunk, kívánjuk, imádkozunk. Imádkozzék Ön is értünk és maradjon Atyánk!

„Mily csodálatos lény is az a katolikus pap!

Egy ember, akinek nincs családja, s akié mégis hitközségének száz meg ezer családja. Egy ember, akihez életük legörvendetesebb és legszomorúbb napjaiban a többi emberek fordulnak. Egy ember, akit ismeretlenek is „tisztelendő atyám”-nak szólítanak. Egy ember, akinek bizalommal mondják el életük legfájdóbb, féltve őrzött titkait, amikről soha senkinek nem beszélnének, legjobb barátjuknak sem, házastársuknak sem, szüleiknek sem. Egy ember, akihez — mint a testi és lelki nyomorúság hívott enyhítőjéhez — bizalommal fordul mindenki, mert tudja, hogy papnak lenni annyi, mint az isteni szeretet osztogatójának lenni; annyi, mint minden fáradt, beteg, szenvedő és harcoló léleknek újra elmondani a legfőbb Pap örökemlékű szavait: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüldítlek titeket.” (Máté 11, 28.)”

*

„Mi érezzük, hogy fáklyahordóknak kell lennünk viharos éjtszakákon, és égi tüzről gyújtott fáklyánkat magasba kell emelni a sötétbe borult földi utak fölé.

Mi érezzük, hogy erős kezűnknek kell lenni, isteni erőből duzzadó karunknak, melyet oda kell nyújtani minden elesettnek.

Mi érezzük, hogy lángoló szívünknek kell lenni, Krisztus isteni Szívén feláldozott szívünknek, mely részvevő szeretettel indul a túskebokban vergődő minden eltévedt bárány keresésére.

O, mindezt érzi a pap lelke. Érzi — és beleremeg!”

Dr. Tóth Tihamér rektor (Két vonás az örök papi arcon.)

ŐRSÉGVÁLTÁS

Irta: Dr. MARCZELL MIHÁLY, a Központi Papnevelő kormányzója

Az élet természete az, hogy ember embert követ az őrhelyen, de nem feltétlen természete, hogy a mult szellemi élete után új gondolatot hozzon. Van őrségváltás oly értelemben is, hogy a régi igaz gondolatnak egyszerűen új képviselője áll a várta-helyre.

A mostani őrségváltás ez az utóbbi. A Központi Papnevelő Intézet volt rektora, dr. Tóth Tihamér apostoli hivatást vett az Úrtól és szélesebb kerületű munkának teljesítésére szólította a Mindenhatót. Az a munka, amely a multat jellemezte, inkább előkészület jellegűnek bizonyult, mert az isteni Gondviselés nagyobb elhivatottságot biztosított az ifjúság belső életét megmozgató lélekvezérnek. Úgy hagyta el a helyét, hogy nagyobb hivatás teljesítésére indult. Imádkozó lélekkel nézünk utána azzal az igaz óhajással, hogy a mindenható Isten segítő kegyelme vezesse, irányítsa apostolutód-munkájának hűséges teljesítésében. Legyen szent és ihletett szolga az Úr földi virágoskertjének gondozásában!

Az őrségváltás új katonája csak nyomdokokba lép. Olyan helyen vállalja a munkát, ahol csak arról lehet szó, hogy *őrizze a multat és az idők természetes sodrának megfelelően szolgálja a jövőt*. Ha valaha igaz ez a régi, bevált mondás: „Nihil innovetur, nisi quod traditum est”, akkor a jelen helyzetben egyenesen kötelező valóság. Marad az a szent szolgálát, amely a jövő papság lelkének emelését célozta. Tovább folytatódik az a munka, mely a kulturális élet kiteljesülését szorgalmazza és soha el nem csendesedik az a törtetés, hogy a magyar lélek megnevelését munkálja. Ez folyt, ez fog folyni a jövőben is . . .

Az élet szolgálatában ősi igazság az, hogy a mult jól megvetett alapjaira építkeznek a jövő. Új és forrongó változtatást csak ott kell kezdeményezni, ahol homok-talajon vagy silány, lápszerű dzsungelen akart volna valaki lélekpalotát emelni. A Központi Papnevelő Intézet Tóth Tihamér-korszaka oly idő, amelyben előljárók, növendékek egyetlen belső gondolatban forrtak össze: egymás megértésével szolgálni a jövő magyar katolikus lelkiséget. Éppen ezért könnyű feladat átvenni oly kormányrudat, amely biztos beállítással irányította a ház ügyeit a tökéletes célok felé. Az erős sziklaalapon könnyű a tovaépítkezés!

De lesz-e mégis valamelyes külön feladat, amelynek teljesítése az új őrség kötelessége? A mult megérzésének és továbbfejlesztésének szent folytatása csupán alapul kínálkozik. A fejlődés vonalát azon a ponton kell tovább vonni, melyen a történelmi irányok törnek elő az idők mélyéből. A magyar nemzet újjáalakulásának — és ha remélni szabad — dicsőséges jövőjének idejét éljük. Ennek az újraéledésnek, nemzeti feltámadásnak áldozatos szolgálata a jövő papság hivatáskörébe tartozik. Nem tagadható, hogy a nemzeti felébredés olyan kulturális, szociális, etikai és vallási problémák tömegét veti fel, melyek kötelességekként merednek a jövő papság felé. *Ennek a kötelesség-sornak megértetése, az ezekből fakadó felelősségtudatra való felszerelés lesz annak a vezetésnek a feladata, mely az 1938-as történelmi időkben a Központi Szeminárium élére áll.*

Ha pedig a kötelesség ilyen határozott vonalakban bontakozik ki az új őrség emberei előtt, akkor ennek a munkának vállalása előtt alázkodó imádság szálljon az Úrhoz, hogy erőt adjon ennek a hivatásnak betöltésére.

Éppen ezért az új őrségváltók beköszöntése egyrészt alázkodó imádság, másrészt pedig teljes lelkű odaállás a magyar katolikus jövőt szolgáló elit-papság lelki értékeinek kibontásához.

A MI LEGNAGYOBB ÖRÖMÜNNEPÜNK

Még csak le sem zajlottak az Eucharisztikus Kongresszus világraszóló nagy napjai, mikor örömtől sugárzó arccal közölte az egyik kispap a másikkal a nagy meglepetést: dr. Tóth Tihamér rektor úrnak püspöki kinevezését. Az örömhír hullámvásba hozta az ifjú szíveket. Öröm és fájdalom együtt ébredtek és egymással párviadalra keltek. Örültünk a magas kitüntetésnek, szomorkodtunk a bölcs kormányzó, a jó atya, a szemináriumunkat rajongásig szerető rektor elvesztése miatt.

Már a kinevezés első hetében megtudtuk, hogy a püspökszentelést június 29-én „a mi gyönyörű székesegyházunkban”, az egyetemi templomunkban dr. Serédi Jusztinián hercegprímás fogja végezni Glattfelder Gyula csanádi és Hannauer István váci püspök közreműködésével. Ez az egy dolog mennyi gondolatot fakasztott lelkünkben.

Serédi Jusztiniánt XI. Pius pápa szentelte püspökké kézrátételével s most az ő kézrátételével emelkedik püspöki rangra rektor urunk, aki majd viszont nemsokára az ő kézrátételével fog minket Krisztus örök főpapi méltóságába fölemelni. Így lesz az apostoli kézrátétel a papi és főpapi lelki hatalmak közvetítője Krisztustól s annak földi helytartójától le egészen újmisés papjainkig.

Érdekes és egyben igen tanulságos volt a püspökszentelés másik körülménye, hogy Serédi Jusztinián hercegprímással együtt tették intézetünk kiváló növendékének, majd szigorú prefektusának és végül nagystílű rektorának fejére felszentelő kezüket Glattfelder püspök, az új püspök egykori prefektusa és Hannauer István püspök, az új püspök egykori spirituálisja. Hozzátehetjük még, hogy Rott Nándor, akinek főpásztori segítségére az új püspök küldetést nyert, s aki szintén résztvett a szentelésen, Intézetünk egykori rektora volt. Ezek a szép, régi kapcsolatok sok kedves szint adtak a mi püspökünk szentelésének. Bennünk pedig mélyebbre vették a tisztelettel és szeretettel teljes ragaszkodást előljáróinkhoz.

Bár már élveztük a vakáció örömeit, mégis boldogan tértünk szemi-

náriumunkba vissza június 28-án, hogy a püspökszentelés fényes ünnepségén asszisztáljunk és énekeljünk. A szertartást spirituálisunk biztos keze és éles tekintete irányította, az éneket dr. Teller Frigyes vezette.

Pünkösöd ünnepén közölték az egyetemi templom rendes látogatóival, hogy a püspökszentelésre csak jeggyel lehet a templomba belépni s azt előre kell beszerezni. Három nap alatt mind az ezerkétszáz jegy elfogyott, így igen sokan nem vehettek részt a szentelésen, akik pedig szerettek volna. Egy vigaszuk volt, hogy a szentelést a rádió is közvetítette. Az egész ország nagy érdeklődéssel követte Jandik hittanár vezetése mellett a közszeretben álló nagy rádiós szónok püspökszentelését.

A szentély jobboldalán a sekrestye mellett volt a kisebb oltár. A concelebratio az offertóriumig két oltárnál történt — az offertóriumtól kezdve az új püspök a főoltár szentlecke sarkán állva követte a Hercegprimás miséjét.

A pápai bullát Glattfelder püspök nyújtotta át a Hercegprimásnak és Waigand prefektus olvasta fel. Ezt követte a vizsgálat, amely a felszentelendőhöz intézett 17 kérdésből és az arra fölállással, fejhajtással és hangos szóval adandó válaszból állott. A végén a felszentelő szól: „Növelje az Úr ezt a te hitedet a te igazi és örök boldogságodra, kedves testvérem Krisztusban.” Mindnyájan feleltük: Amen.

Evangélium előtt kezdődött a tulajdonképeni szentelés. Rövid fohász után a Mindenszentek litániája a felszentelendőért. A litánia után az evangéliumos könyvet a nyakszirtjére és vállára tették s hosszú ideig úgy feküdt a szentelendőn.

Mind a három püspök együttes, ünnepélyes kézrátétele következett e szavakkal: *Vedd a Szentlelket!* Ezt követte a hálaadó ének (Praefacio), amelynek következő fohásza közben: „Emeld papodat szolgálatod legmagasabb fokára és őt minden dicsőségedre szolgáló ékességgel feldíszítve szenteld meg mennyei keneted harmatával” Glattfelder püspök úr körülkötötte a felszentelendőnek fejét egy kendővel, a Hercegprimás pedig krizmával megkenete azt, mondván: *Kenessék és szenteltesék föl a fejed mennyei áldással a főpapi rendben!* Majd tovább folytatta a Praefacio énekét: „Bőségesen folyjék ez, Uram, a fejére, ömöljön szét az arcán, menjen ez végig egész testén, hogy a te Lelked ereje töltse el belsejét és külsejét.” A teljes Praefacio eléneklése után egy másik hosszú kendőt kötöttek a nyakára és a Hercegprimás megkenete kezeit, mondván: „... úgy kenessenek fel és szenteltesenek meg e kezek, ahogy Sámuel Dávidot királlyá és prófétává fölkenete...” Be-fejező szó: „Ennek a felszentelt kéznek vagy hüvelyknek rátétele váljék üdvösségre mindenkinek.” Amen.

A fölkezt kezek a nyakból lecsüngő kendőben feküsznek s úgy érintik a megszentelt és átnyújtott pásztorbotot és veszik a megszentelt gyűrűt és érintik a vállról átemelt evangéliumos könyvet.

Az offertóriumkor az újonnan felszentelt a két segédkező püspöktől kísérve a Hercegprimás elé járult, a főoltár lépcsőin letérdelt és két égő gyertyát, két kenyeret és püspöki címerével ellátott két hordócskát, tele tokaji borral nyújtottak át. A szentmisét közösen tovább folytatták.

Az Ite missa est és főpapi áldás után következett a püspöksüveg és kesztyűk megáldása és átadása. Majd a Hercegprimás megfogta a felszenteltnek jobbkeztét, Glattfelder püspök balkeztét és ünnepélyesen a püspöki trónra ültették. A Hercegprimás az oltár felé fordulva Te Deumot intonált s míg az énekkar énekelt, addig az új püspök a segédkező püspökök között végigvonult az egyetemi templomon és első főpapi áldását osztotta. Visszatérve, az episztola oldaláról elindulva háromszor éltette az őt felszentelő püspököket, úgyhogy háromszor letérdelt és magasabb és magasabb hangon énekelte: Ad multos annos! Azok mindegyike pedig békecsókot adott neki, amivel a püspökszentelés ünnepélyessége a templomban véget ért.

Az ünnepi diszebed az Aula Majorban volt 80 meghívott előkelő vendég számára. A Hercegprimással az élén hat püspök, egy miniszter, több magasrangú miniszteri tisztviselő, egyetemi tanár, veszprémi káptalan, Veszprém, Kaposvár, Nagykanizsa, Keszthely, Pápa polgármesterei, Zala, Veszprém, Somogy főispánjai, alispánjai és mások vettek részt.

A diszebeden az első felköszöntőt Serédi Jusztinián hercegprimás mondotta, az igazság bátor harcosát köszöntvén az új püspökben. Hóman Bálint miniszter a nagy, szociális feladatokra hívta fel a figyelmét. Kriston Endre az egri érsek és az egri egyházmegye papjainak üdvözlését tolmácsolta költői szép szavakban. Iványi János dékán a M. Kir. Pázmány Péter Tudományegyetem örömeinek adott kifejezést, míg Várkonyi Fidél egyetemi lelkész az ifjúság nagy apostolát köszöntötte, kinek működése — úgymond — az ifjúság körében fölért egy egész rend munkájával. Az új püspök Szent Bernát szép szavaival köszönte meg a meleg ünneplést.

„Jeruzsálemből út vezet a sivatagba... Némely papnak egész élete nem más, mint folytonos gyötrelmes küzdelem, amikor sziklánál keményebb és homoknál állhatatlanabb lelkekkel kell vesződnie... Ne csüggedjenek el: az Úr Jézus az ő negyvennapos böjtjével megszentelte a sivatagot is...”

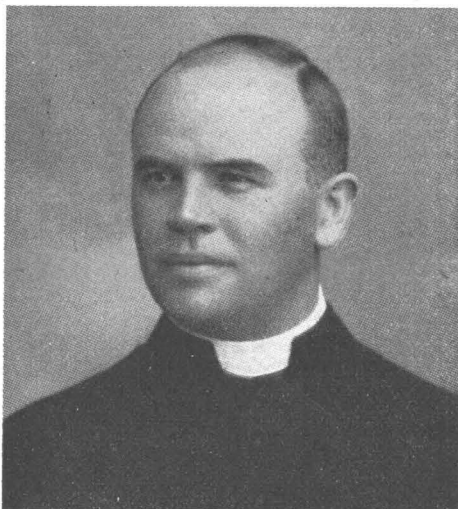
„Jeruzsálemből út vezet a Boldogságok hegyére: sok papnak a lelki szegénység, a sírás, békességszerzés, az üldöztetés és rágalmaztatás a sorsa; boldog az ilyen papi lélek is, maga az Üdvözítő mondotta őt boldognak.”

„Jeruzsálemből út vezet Jerichóba is, a rózsáknak, a bűnös élvezeteknek a városába... És az út oda vajmi könnyű! Folyton lefelé, egyre csak lefelé halad, nincs semmi természeti akadály az úton, semmi emelkedés... És Jerichóból az út tovább visz, egyre lefelé a Holt-tengerhez, a Mare Mortuumhoz... A papi életnek is megvan a maga Jerichója: a habituális halálos bűn, és megvan a maga Holt-tengere: a papi életnek gyászos temetője: az aposztázia...”

„A Jeruzsálemről Jerichó felé vezető út azon a vidéken, amelyre az Úr Jézus példabeszéde az irgalmas samaritanus történetét helyezi, vörös sziklák között vezet. Az útnak ezt a szakaszát már az Üdvözítő korában „ma halek adummim”-nak nevezték, amit magyarul így is visszaadhatunk: „a vér útja”. Ha az irgalmas samaritanus meg nem könyörült volna a szerencsétlen vérbefagyott emberen, az menthetetlenül elveszett volna „a vér útján...”

Dr. Pataky Arnold professor, centralista (A mi caenaculumunk.)

JUBILÁL A L E L K I A T Y Á N K

Akkor még nem láthatta jövőjét az a kis diák, aki ötödikes gimnazista korában a kalocsai küsszeminiumban jött a távoli Szatmár egyházmegyéből konkurálni. Nyolcadik után germanikus lett; rövid káplánkodás után Szabadkán hittanár, majd Kalocsán teológiai tanár. Ma pedig a központista kispapok közt él a jó Kerner „spirituális úr”. **Ebben az évben volt tíz éve annak, hogy közénk jött.** Mikor még mint kis negyedik gimnazista, korcsolyázás közben egyik osztálytársa felszólítására, hogy nem volna-e kedve kispapnak menni vele Kalocsára, elhatározta, hogy igenis megy, még akkor bizony nem láthatta későbbi — a jelenlegi — hivatását. „A mi Spirituálisunk nagyon komoly” — ezt a véleményt hallottam egy központistától, még mielőtt a Központiba kerültem volna. Igaza volt. Ő azok közé tartozik, akiket a múltó, a felsőbb évek folyamán szeret meg igazán a kispap, mert akkor veszi észre, hogy milyen

nagy gonddal készíti elő őket a szentelésre és a jövő életre. Azok közé a kevesek közé, akik többet beszélgetnek a jó Istennel az emberekről, mint amennyit az emberekkel a jó Istenről. Ez kétségtelenül zárkózottabb, de mélyebb élet-stílus. Ha a kispap mást nem is tanul meg a spirituálisától, mint észreveszi benne imádságos életének eszményképét, — természetesen kiki a saját egyéniségének a formái szerint — máris sokat, sőt: mindent megtanult.

Mi hálásak vagyunk a Gondviselésnek szeretett Spirituális Atyánkért. Köszönjük: nemcsak a legfelsőbb évesek évenkénti római útját, hanem aggodásait, a szívét, a ránk sugárzó szeretetét; azt, hogy mindenét odaadja kispapjaiért, az ő központistáiért. A jó Isten jutalmazza meg eddigi és jövő fáradozásaiért!

SZENTELÉS VOLT NÁLUNK

Az új Püspök Atya adta át az Úr Lelkét régi fiainak: áldozópapok lettek. Ők azok, akiknek homlokát kereszttel jelölte meg az Úr, — szívüket meg pecséttel magáéna pecsételte; kezükbe gyertyát adott s az Örömhír könyvét. Testvérek, legyetek szentek miérettünk is! Áldás . . . áldás rátok! Csak hárman maradtak árván: Két görög kispap; no meg egy latin diákónus. Szegény, ő még fiatal, s így a dispencziót még Rómától sem remélhette. Nem baj. Ő majd vár, és „szolgál” jó szívvel az „öregeknek”.

Füzy S., Barabás F., Tóth J., Szölinger J., Szele J., Varga P., Cseh S., Szemes J., Demel I., Somogyi T., Mészáros L.; Dr. Marczell Mihály, Dr. Tóth Tihamér, Dr. Kerner István; Németh F., Szappanyos B.

A RÁDIÓ MELLETT

Fülembe zúg a pesti nagyharang
Az őszi légen át,
Sajópart kicsi falujában mondom
Utána az Űrangyalát...
Üdvözlégy Mária!

Ott készülödtünk, száz vidám legény,
Csírázó kispapok.
Ködös magyar folyók belőlünk
Akarták szívni a Napot...
Üdvözlégy Mária!

És most az egyik beteghez siet,
Fáradt embert temet
A másik. És amaz Jézus nevével
Nyitogat sok gyermek-szívet...
Üdvözlégy Mária!

Mert megtarlottuk a szent fogadást
A nagy Torony alatt,
Ami harangszavát küldi utánunk,
Hol száz új pap vet és arat...
Üdvözlégy Mária!

Sötétben vet és napfényben arat
Sarjadzó tájakon.
Oly mindegy az, hogy Pesten él az
[egyik,
S én itt e kis falun lakom...
Üdvözlégy Mária!

Oly mindegy az! A régi nagy harang
Igy is reánk talál,
Amint fejünk lehajtva mondjuk
Utána az Űrangyalát...
Üdvözlégy Mária!

Nagy Miklós

CENTRALISTA EMLÉKEK

(1896—1900)

Egyéb ifjúi örömeink voltak: „a kertünk“, a kirándulások (majálisok és „emmausz“-ok), a „pátria“ és (bocsánat a profanálásért) a „kollációs“ asszisztálások.

1. „A kertünk“ nagyon bájos hely volt a Práter-utca végén. Lapunk 2. számában is van róla szó. Két kuglizójában sokat mennydörgött a jó és sokféle nagyságú kugligolyó. Tornaszerek is voltak, de azokat nem használtuk ki eléggé; akkoriban még nyoma sem volt a mai nagy sportolásnak. Mióta a kert helyét beépítették, egyszer kimentem oda megkeresni a szép multak emlékét, de bizony alig tudtam tájékozódni. Mi vagy a Práter-, vagy a Baross-utcán mentünk ki oda hetenkint egyszer vagy kétszer; a Baross-utca akkor még nagyon külvárosi színezetű volt. Hát bizony ma már nyoma sincs sem a külvárosi színezetnek, sem a kertnek.

2. *Kirándulásaink* vagy majálisok voltak, az előjárók részvételével, vagy ú. n. „emmauszok“ húsvét másodnapján. A másodéves koromban, (nb. akkor még csak négyéves volt a teológia) 1898-ban tartott majális a Szép Juhászné nevű zöldvendéglő területén folyt le. Villamos csak a Széna-térig volt, onnan gyalog sétáltunk tovább. Hála Istennek, az ott készült csoportfényképem még megvan; mélabúsan nézegetem néha. Ott ülnek közöttünk boldog emlékü előjáróink: *Városi Gyula* rektor, *Krizsán Mihály* vicerektor, *Bundala Mihály* spirituális, *Való Simon* és *Purt Iván* prefektusok. (Még lesz róluk szó!) Ott van sok társunk képe, akik magas egyházi méltóságra jutottak, és egy-két társunké, akiknek élete pályája később szomorú fordulatot vett.

Majálisaink műsora effélékből állott: dalos bolyongás az erdőben, virágszedés, labdázás (persze az akkoriban még ismeretlen labdarúgás nélkül), birkózás, versenyfutás, tréfás mutatványok. Közös ebéd a vendéglőben, fűszerezve énekkarunk humoros számaival („Béka-kantáta“, „Étlap“, „Kártya-kvartett“) — ó, milyen remekül el tudtunk ezeken mulatni, énekesek és hallgatók egyaránt! Előjáróink jól érezték magukat tisztes mulatozásunk közepette. Mókáink még rektorunk szent komolyságú arcára is finom derűt, Való prefektusunk zord vonásaira pedig kesernyés mosolyt csaltak.

Az ú. n. *emmauszok* szabadabb természetű kirándulások voltak húsvét másodnapján. Előjárók nélkül, magunk választotta helyre mentünk ki a főváros környékére valahová, ahol tudtunkkal — vendéglő is volt. Ott aztán a szokott szórakozásokkal töltöttük el a napot. De mi tagadás: néha és némelyek hazajövet — hogyan mondjam csak — kínai kiejtéssel beszéltek a magyar nyelvet és az „eppur si muove“-t bizonyitgatták járásukkal, minthogy az emmauszi fogadóban — no igen — tetszik tudni...

Egy ilyen emmausz után az esti imán a szép kápolna falai kis hija, hogy általánosan kitoró hahota tanúi nem lettek. Ugyanis az történt, hogy a preoráns méhcsipte nyelvvel kezdett neki az esti ima olvasásának és az úgy hangzott, mintha visszafelé próbálgatná olvasni a latin szavakat makrancoskodó nyelvvel. Az elfojtott kuncogás már vésztojás volt, s ekkor az abszolút józan főduktor sietett az imaszámolyhoz és felváltotta a szegény preoránst.

De ha már mást elárultam, elárulom magamat is egy emmauszos történettel. Igaz, hogy ebben egy társunk is benne volt, de talán nem veszi rossz néven, hogy itt elmondom az esetet. Összebeszéltünk ketten, hogy emmausz helyett elsurranunk titokban az ő Pesten lakó családjához névnapi uzsonnára, mert éppen az ő nevenapja volt. Szamárság volt ezt titokban

tenni, mert ha engedélyt kértünk volna rá, bizonyára meg is kaptuk volna. Hazajövet (az emmauszokok még nem érkeztek haza) a szeminárium kapujában — sajnos, de való — Való prefektus csipett el bennünket. Kérdésére én csacsi azt füllentettem, hogy társamnak nagyon fáj a feje s ezért a többiek előtt jöttünk haza az emmausból. Ám a suskus kiderült. Az „egyéni akció” nem volt olyan nagy baj, mint az én ostoba hazugságom. És hogy nem küldtek vissza minket egyházmegyénkbe, azt csak annak köszönhetjük, hogy aranszívű Városi Gyula, aki csak pár hete lett rektor, azt mondotta: „Nem akarom, hogy azt mondják: új seprő jól seper”. Egy nyilvános dorgatóriummal az aulában úsztuk meg a szerencsétlen külön-emmauszt.

3. A „Pátria” — nos hát ez csodálatos intézmény volt, pár évtizedes multtal. A Pátria a *nem-dukto*r IV. évesek testülete volt. Ehhez tudni kell, hogy akkor még nem volt cellarendszer, hanem négy *múzeumban* laktunk és négy hálóteremben háltunk. Mind a négy múzeumban volt egy-egy *dukto*r és egy-egy *vicedukto*r, olyan — mondjuk — „bizalmi embere” az előjáróságnak. A duktoroknak bizonyos előjogaik voltak és időnkint titkos minősítést („információt”) adtak be az előjáróságnak a rájuk bízott múzeum növendékeiről. Az egyik dukto

r volt a *fődukto*r. Ez a fődukto

r-tisztség valóban megtisztelő tisztség volt, és az előjáróság választása legtöbbször eltalálta a növendékek összességének nézetét a személyre nézve.

Nos, a *Pátria* a duktori karnak mintegy paródiája, ellenzéke volt. Feje a *Pater Patrum* klasszikus címet viselte, a tagok választása emelte e díszes méltóságra. A többiek címe *Pater* volt. Természetesen az egész *Pátria* csak humoros, tréfás, parodisztikus alakulat volt és semmiféle komoly jogot nem gyakorolt, sem pedig a szeminárium hivatalos életébe nem folyt be. A duktorok tekintélyét nem akarta csökkenteni, nem is csökkentette, bár kifigurázta az intézményt és a személyeket is. Az előjáróknak sem állását, sem személyét nem érintette soha.

A *Pátria* működése mindössze egy nagy, ünnepélyes bemutatkozásból és az év folyamán egy-két tréfás estélyből állott. A bemutatkozás azonban hallatlan mulatságos látványosság volt. A *Pater Patrum* és a *Paterek* krep- és kartonpapírból készített bíboros-szerű díszöltönyben, különleges fejfedővel, a *Pater Patrum* ékes pásztorbottal vonultak be a nagy pipázóba, ahol a zenekar zenéje fogadta. Megjegyzendő, hogy nem minden *nem-dukto*r volt eo ipso *Pater* is, hanem (ha jól emlékszem) csak 12 *Pater* volt, a többi egyszerű tagja a Patriának. A teremben emelvény volt, ezen helyezkedett el a *Pátria* tisztikara. Az én negyedéves koromban én voltam a *Pátria* jegyzője. A díszgyűlés műsorát a *Pater Patrum* beszéde és a *Paterek*, valamint a duktorok tréfás élet- és jellemrajza, az ének- és zenekar humoros darabjai töltötték ki, természetesen a duktorok és az összes kispapság jelenlétében. A beszédek és a jellemrajzok irtózatos komikus latin-magyar keveréknyelven hangzottak és főképp a duktorokat alaposan megcsipkedték. Persze megharagudni ezért nem illett. (Némelyik ugyan megtette.)

Nem minden évben volt *Pátria*. 1900 után már meg is szűnt véglegesen. Egy derűs színfolt tűnt el vele a Centrále életéből. De akkor már az egyetemen is új kor szellője kezdett fujdogálni: a tanári kar újabb tagjai új szellemet hoztak, amely ugyancsak megkomolyította a növendékpapság életét.

4. A „*kollációs*” *asszisztálások* — amint tudom — részben még ma is megvannak, de az én időmben egyik-másik helyen nem egyszer olyan eredménnyel jártak, mint az emmauszok. A vendéglátók vendégszeretete kissé túlzásba ment az italok kínálása terén. Így aztán megesett, hogy az asszisztensek meglehetősen virágos hangulatban és megkésve jöttek meg az ebédre, ha ugyan bejöttek az ebédlőbe.

*

Amint említettem, a duktorok titkos információt adtak be az előjáró-

ságnak mindenegybes növendékről. Ezzel kapcsolatban velem egy kis érdekes eset történt. Városi Gyula prelátus, aki akkoriban lett rektorunk, az első félévi információk idején hivatott engem. Mindnyájan tudtuk, hogy ez „ad audiendum verbum”-ot jelent. Dobogó szívvel jelentem meg galamb-lelkű rektorunk előtt. Az információs ívben az én nevemre lapozott. Az ő kedves mosolyával így szólt:

— Információjában azt írják magáról, hogy a délutáni nagy *studium** alatt társait zavarja, spárgával titokban székükhöz köti őket és egyéb csinyeket követ el. Mivel menti magát? Miért teszi ezt?

Erre én azt feleltem, hogy az a délutáni *studium* két és egynegyed óráig tart, én pedig ennyi ideig nem vagyok képes komolyan tanulni. A kilencedik negyedóra, azt hiszem, már mindenkinek sok.

Elcsodálkozott a rektor úr, belenézett a napirend-táblázatba és azt mondta, hogy igazam van, kilenc negyedórás *studium* csakugyan sok.

— Nos, ezt a *studium*ot majd megrövidíttetem egy negyedórával, de aztán maga is jól viselje ám magát!

Kedvesen elbocsátott, a növendékpapság pedig az én huncutkodásaim folytán könnyebbséget kapott azzal, hogy a valóban terhes kilenc negyedórás *studium* megrövidült.

Városi Gyula néhány év múlva székesfehérvári püspök lett és szent élete boldog emléküvé tette nevét.

Vicerektorunk *Krizsán Mihály* volt, egy nagyon kedélyes, felvidéki származású és kiejtésű bácsi, később budapest-józsefvárosi plébános. Neki is aranyszíve volt, amit főképen tanév végén tapasztaltunk. Ugyanis ha pénzszerűkében volt valamelyikünk, elment a vicerektor úrhoz „kölcsönt” kérni „útiköltségre” a hazautazáshoz. A jó *Krizsán* bácsi (valamilyen alapból) harminc-negyven koronát adott „kölcsön” azzal a szigorú meghagyással, hogy a következő tanév elején visszafizessük ám! De persze sohasem követte vissza.

Az első prefektusi tisztet akkoriban *dr. Való Simon* töltötte be. Nagyon érdekes ember volt. Arcán sok redő, nézése zord, de szíve arany. Sohasem ártott senkinek. Ha inspiciálni ment a házba, a folyosókon már messziről lehetett hallani jellegzetes torok-köszörülését, krakogását, mellyel valósággal előre figyelmeztetett bennünket arra, hogy jön. Nagyon ritkán mosolygott. Hangosan nevetni csak egyszer láttuk: egy karácsonyi színelőadásunkon, amelyben én egy zsidó vámost alakítottam olyan hatással, hogy Városi rektor úr is, Való prefektus is nevetett mókáimon. Sőt Való felvonás közben bejött az öltözőbe és nem ismervén az I—II. éveseket, kérdezte:

— Melyik az a Kollarik? — mert a színlapról olvasta le nevemet.

Odaálltam elébe rettentően elmaszkírozott ábrázatommal és komikusan hajlongtam előtte szerepemhez képest és szörnyű zsidós kiejtéssel feleltem:

— Én vagyok az, nagyságos úr!

Rámnézett, felkacagott és kiment. Társaim nemcsak kiváló komikus játékhoz gratuláltak, hanem még inkább ahhoz, hogy Való Simont meg tudtam kacagtatni.

Második prefektus volt *Purt Iván*, szintén igen jó ember; de sorsa később szomorúra fordult. (Az alkohol!) Kár volt érte, mert egyébként nagy képzettségű ember volt.

Elki igazgatónk *Bundala Mihály* volt, finom, halk hangú, igazán lelki ember.

Mi az első három évben, 1896-tól 1899-ig, még a régi egyetemi épületbe jártunk, melynek egyetlen bejárata a szerbutcai volt. Akkor még az

* A „*studium*” a napirendben azokat az órákat jelentette, amikor mindenki a „múzeum”-ban volt köteles tartózkodni és — tanulni.

egyetemi tanárok nem voltak „méltóságos” címűek, csak nagyságosok. Első-éves koromban az egyetem rektora a teológiai fakultásból került ki: *Bognár István* tanárunk, a dékán pedig a mi karunkon *Kisfaludy Árpád Béla*. Az évnyitó ünnepélyen nagyon szép és impozáns jelenség volt ez a két papi ember, amint egymásmellett álltak rektori és dékáni díszben: Bognár rektor megtermett, őszhajú alakja, és mellette Kisfaludy barnaarcú, feketehajú, szintén természetes alakja.

Egyik-másik tanárunk — mondhatnám — bizarr ember volt és óráik legtöbbször igen különösen folytak le. Leghíresebb volt *Klinger István*. Őszintén szólva valóságos cirkusszá fejlődtek ki órái. Amint belépett a tanterembe, három beneventáló kispap rohant rá; az egyik elragadta tőle kalapját, a másik a botját, a harmadik a kabátját, a világot sem mulasztván el előzőleg és utólag mélyen meghajolni. Az egész osztály is mély meghajlással üdvözölte. Klinger nagyságos úr ezután magyarul kezdett, nem éppen rosszul, de a furcsaság abban állt, hogy tankönyvünkbe elődeink már évek óta bejegyezték, hogy a nagyságos úr melyik mondására milyen nevetéssel vagy helyesléssel kell tetszésünket vagy elragadtatásunkat kifejeznünk; sőt a tetszésnyilvánítás *foka* és *minősége* is be volt jegyezve tankönyvünkbe, a kuncogástól egészen a tombolásig. Pl.: „Kigyó a bokorban”: *fojtott nevetés*. Vagy amikor elmondotta, hogy a cseléd lány lelkendezve fut ki a káplánszobából, látván, hogy a káplánnak nadrágja is van, és ámulva kiáltja: „A tisztelendő úrnak nadrágja van!”: *tomboló nevetés lábdobogással és padveréssel*. Némely mondására egymásnak kellett odasúgnunk, de úgy, hogy a nagyságos úr is hallhassa: „Ügy-e, milyen remek hasonlat (megjegyzés)!” Pl. erre a mondásra: „A papnak este nem olyan, mint másnak hason este” (vagyis: a pap bukása nem olyan, mint más embernek hasonló bukása). Nagyon szerette ezt a szót is használni: *akkójiban* (akkoriban), meg ezt a mondatot: „Akkójiban szinte lehetne mondani...” — Ha feleltetést tartott, vagy amikor a vizsgán feleltünk, a szertartás így folyt le: Amint az első felelő végzett, meghajolt; most felállt melléje a következő felelő és ketten egyszerre hajoltak meg; erre az első felelő leült, és most a második felelő külön maga is meghajolt. (Akkor még rendes osztályvizsgák voltak minden tárgyból és a vizsgától függött az indexbe írandó osztályzat is.)

Az alapvető hittant *Bitá Dezső* bencésrendi tanár adta elő. Nagyon halkán beszélt, néha alig lehetett megérteni, amint előadás gyanánt saját maga írta tankönyvét recitálta egyhangúan, álmosítóan. Nem egyszer megessett, hogy valamelyikünk a pad szélén ülve tenyerébe hajtott fejjel elaludt és könyöke lecsúszott a padról; az alvó fölriadt, ami általános kuncogást támasztott. — Bitá professzor szinte félt a nehezebben kiejthető nevektől; ezért a feleltetést minden évben a Szabókkal, Kovácsokkal, Némethekkel kezdte, aztán jöttek a többi magyar nevéek, ezek után következtek a német nevéek, és csak legvégül a horvát és román kispapok, akiknek nevét a jó öreg tanár szinte reszketve motyogta ki, mégpedig úgy, ahogy írva voltak, nem pedig ahogy kiejteni kellett őket. Pl. a *Pteancu* nevet így mondta ki, ahogyan itt írva van (c-vel), holott *Ptyánk* volt a kiejtése. — Bitá tanár úr nagyon érzékeny volt a hideg iránt. Ezt tudván, egyszer megtréfáltuk őt. A tanterem egy napon a kellenél kevésbé volt befűtve, mi azonban a katedra mellett függő hőmérőt fölleheltük 24 C fokra. Bitá bejön, lesegítjük bundáját, ő leül, de alig kezd beszélni, észreveszi, hogy hideg van. Megborzong, feláll, megnézi a hőmérőt, látja, hogy 24 fokot mutat; fejét csóválja, visszaül, tovább prelegál, és pár perc múlva — kiizzadt!

Az említett *Kisfaludy Á. Béla*, az ágazatos hittan tanára, a Szent István-Társulat alelnöke, igen nagy tehetségű és képzettségű ember volt. De óráinak jó harmadrészét nem tartotta meg. Talán azért, mert órái délután voltak és ő talán egyik-másik jó ebéd után nem igen kívánczolt az egyetemre jönni és órát tartani. De ha eljött, akkor két eshetőség volt: vagy

rosszkedvű volt, és akkor latinul prelegált, hidegen, szárazon elmondva az anyagot, vagy jókedvűen jött, és akkor magyarul és lelkesen, szikrázószellemesen, szinte költői lendülettel magyarázott, úgyhogy gyönyörűség volt hallgatni. Nagyritkán tartott feleltetést, csak rossz kedvében, és akkor ugyancsak megmacerálta a felhívottakat. — Ha nem jött órára, azzal töltöttük néha az időt, hogy én felolvastam hangosan az akkoriban kedvelt *Sipulusz* (Rákosi Viktor) humoreszkjeiből, általános derűtség között. Emlékszem, egyszer oly óriási és hosszas kacagást keltett *Sipulusz* egyik tárcája, hogy a szomszéd tanteremből átjött a tanár és megbotránkozva utasított rendre-csendre bennünket.

Az ószövetségi tudományok tanára *Berger János* volt. Folyton magyarázott, de csak az figyelt rá, aki akart és csak az tanult nála, aki akart. (Ez különben így volt a legtöbb tantárgyban.) Bergert a „*hát*” szócska jellemezte, mert nem volt mondata, melyben egyszer vagy többször elő nem fordult volna a *hát*, de sohasem a mondat elején, hanem közben, sokszor még összetett szavak belsejében is. Pl. mikor az óraütésre jó hangosan becsaptuk a könyvet, tudván, hogy szeret csengetés után is sokáig elmagyarázni, így szólt: „Ej *hát* reverendi *hát* Domini! Úgy *hát* csinálnak *hát*, mint a kőműves-*hát*-legények, akik le *hát* csapják a malteros-*hát*-kanalat, mikor tizenkettőt *hát* üt a toronyóra!” Héberül írni vagy olvasni *tőle* nem lehetett megtanulni, csak magánszorgalomból. Engem már akkor érdekelték a keleti nyelvek és írások, és mondhatom dicsekvés nélkül, hogy jól írni és olvasni héberül csak én tudtam az egész kurzusban; de indexem egyetlen „elégéses” osztályzatát mégis Bergertől kaptam, nem ugyan héber nyelvtanból, hanem az ószövetségi szentírásmagyarázatból.

Még több „érdekes” egyéniség is volt tanáraink között. Pl. *Kanyurszky György*, a szír-kald és arab nyelv tanára, e szakban nagy hírű tudós; arab nyelvtanát a világ legjobb arab nyelvtanának tartják. De éppen ez a magyar nyelven írt könyv lett a végzete: a kiadás költségei (állítólag egy valahonnan ígért pénzbeli segítség elmaradása miatt) anyagilag tönkre tették s ő — az alkohol rabja lett. Fájdalommal láttuk őt néha oly kopottan öltözve, hogy a szívünk sajgott bele. Óráit sokszor elmulasztotta, de ha magyarázott, remekül magyarázott.

Kiss János a bölcsélet tanára, a *Religio* folyóirat megindítója és szerkesztője és a Szent István-Társulat alelnöke s lelke volt. Előadása érdekes, lelkes, sokszor tüzes volt; ő igyekezett megmagyarosítani a bölcsellettudomány nyelvzetét. Néha magyarázat közben kirohant az infula és aranykereszt után törtető papok ellen, s érdekes: ő lett az első prelátnak (tehát méltóságos úr!) az akkori tanárok közül! Pedig ő igazán nem „törtetett” e kitüntetés után. Hervadhatatlan érdeme: a Szent István-Társulat mai székházának megépítése. Azelőtt a Társulat egy belvárosi bérház szűk helyiségeiben lakott. Ő kapcsolta bele a centralista kispapságot is a Társulat életébe. Saját költségén kiadott könyvei őt is szegénységbe döntötték.

Rapaich Rajmund, az egyháztörténelem tanára, a túlérzékenységig menő szelídség képe volt. Az egyháztörténelem szomorú eseményeit remegő hangon, sőt néha könnyezve magyarázta. És ennek a galambszívű embernek kellett, mint rektornak, megérnie az új egyetemi épületben a hírhedt Galileikör tagjainak merényletét a kereszt ellen! Tudniillik ezek a zsidó-szabadkőműves ifjoncok letördelték az egyetem belső falain levő domborműves magyar címerek keresztjeit. (Ez volt előszele a kommunizmusnak.) Szegény *Rapaich* nem is bírta idegekkel ezt az aljasságot: lemondott a rektorságról.

Az egyházjog tanára *Aschenbrier Antal* volt, mint mondják, kiváló tanár; halála után *Demkó György* vette át ezt a tanszéket. *Rapaichot* *Karácsonyi János*, majd *Hanny Ferenc*, végül a nemrég elhunyt *Lukcsics József*, *Kisfaludyt* a komoly, jeles *Székely István* követte.

Átjártunk a bölcséleti karra is, ahol kötelező volt a nevelés tan hallgatása *Lubrich Ágost* derék katolikus világi tanártól. Tetszésünkre volt bizva

Czobor Béla hírneves paptanár hallgatása a keresztény régiségtanból, szintén a bölcséleti karon. Néha átruccantunk az öreg *Kerékgyártó Árpád* magyar történettudós óráira is, nem ugyan tanulni, hanem a filozopterekkel együtt cirkuszt csinálni szegény jó öreg tanárral, olyanféleképpen, mint Klingerrel, mert *Kerékgyártó* is olyan volt, mint *Klinger*.

A félévi vizsgák nálunk persze kötelezők voltak, de nagyrészt komolytalanok, mert éppenúgy, éppoly vakmerően és leleményesen kísúgtuk egymást és éppoly nyugodtan kiolvastuk a könyvből a témát, mint gimnazista korunkban. És mivel a legtöbb tanár az anyagot folytatólagosan kérdezte a vizsgán, és betűrendben kerültünk sorra a felelésben: könnyű volt az előttünk felelők felelése alatt még átfutnunk a következő anyagot. Persze nem minden tanárnál ment ez így. A vizsgák eredménye alapján adták a tanárok az osztályzatot is és irták be az indexbe.

Az erkölcstant *Breznay Béla* adta elő. Mindíg magyarázott, de kevesen tudtuk, mit beszélt, mert nem figyeltünk oda. Azért nem figyeltünk, mert úgyszólván sohasem feleltetett. Hol elmerengve, hol tüzes lelkesedéssel beszélt. Különösen *Aquinói Szent Tamás*ról szólt elragadtatva, szinte komikusan ható hanghordozással.

*

A *Magyar Iskola* csak negyedéves koromban kezdett szakosztályokra tagozódni. De ünnepségei már azelőtt is nevezetesek voltak a főváros katolikus életében. Egy-egy nagyobb ünnepélyére személyesen mentünk meghívni az akkori katolikus közélet egyházi és világi jeleseit, pl. az országgyűlési néppárt kiválóbb alakjait.

A mi időnkben, 1900-ban ünnepeltük a magyar katolicizmus 900 éves jubileumát. (Együttal ez év január 1-én a századfordulót is, amikor éjféλι szentmise is volt.) A *Magyar Iskola* dús műsorú jubileumi ünnepélyén a püspöki kar több tagja is jelen volt, élükön *Schlauch Lőrinc*cel, Nagyvárad bíboros püspökével, a katolikus egyházi irodalom nagy pártfogójával. Az ünnepi értekezésre a *Magyar Iskola* pályázatot írt ki, melyen csekélységem művé lett a nyertes. Ezt olvastuk föl az ünnepélyen is. A felolvasás után a bíboros odahívott engem maga elé és gratulált munkámhoz, aztán így szólt:

— Fiam, te fogod megírni Magyarország kultúrtörténelmét!

Molnár János apát pedig, a néppárt főembere és az *Alkotmány* című napilapnak (a mai *Nemzeti Ujság* elődjének) főszerkesztője, azonnal elkérte a kéziratot és éppen a húsvéti számban közölte szerény művemet. Egy tizkoronás aranyat adott tiszteletdíjúl: első keresetem volt írásmunkámmal! A bíboros jövődőléséből azonban, sajnos, nem lett valóság, leginkább azért, mert ilyen hatalmas feladatot csak a fővárosban élve lehet teljesíteni, ahol a forrásművek rendelkezésére állnak a kutatónak.

Egy másik szép ünnepélyünk volt az *Erzsébet királyné* emlékezetére tartott gyászünnepség. Mikor 1898 szeptember 9-én bevonultunk a szemínáriumba, másnap történt az az aljas merénylet, mely a nagy királyné életét kioltotta. Ószinte gyásszal adóztunk nemes emlékének a gyászünnepélyel.

A *Magyar Iskola* nagy barátja volt *Kaposi József*, a *Magyar Szemle* című katolikus szépirodalmi és kritikai lap szerkesztője, kiváló író és Dante-szaktudós, akit úgyszólván mi választottunk meg a Szent István-Társulat igazgatójává. Hogyne, hiszen ő nyitotta meg többek előtt lapja hasábjait, ő támogatott írói pályánk legkezdetén és akiben meglátta a hivatottságot az írásra, annak — egy-két kísérlet után — szívesen közölte írásait és karácsonykor néhány kötet díszes könyvvel jutalmazta. Ő, a *Magyar Szemle* sok új tehetséget fedezett föl és indított el a hírnév felé! Az én időmben kezdett írogatni e lapba pl. *Krudy Gyula*, *Hevesi* (akkor még *Hoffmann*) *Sándor*, *Andor József* (Cyprián), *Kin*cs *István* és mások, akiknek neve hirtelenében nem jut eszembe. Én magam is itt láttam először nyomtatásban elbeszéléseimet.

Kertész (akkor még *Kollarik*) *Kálmán*

ITTHONRÓL . . .

A Kongresszus.

Harminc német kispap szeme néz rám várón: Ugy-e szép volt? Ugy-e gyönyörű?... Egy pillanatra le kell húnynom a szememet. Fülembé belebúg a harangalakú megafón, és megindul a szó a számon a Kongresszusról:

„... Hát bizony, az gyönyörű volt! De előlről kezdem. Nekünk akkor dogmazsánk volt, az elsővének meg bölcselettörténet. A bölcseletet — tudják — minálunk egy korszerűen bonyolult könyvből tanulják. A „pontosabbak” már Kantnál tartottak, amikor végigroppent a fáma a hirdetőtáblától a remetefolyosóig: „Megjött az első!” Tudniillik az első vendég.

— Honnan jött?

— Nem fogják kitalálni: német volt.

— Hogy hívták?

— A németek nevét mi nem jegyeztük meg. A hangsúlyból elértették a gondolatot. A fejek mintha kissé lekonyultak volna... Természetesen jöttek utánuk a többiek is annyian, hogy még az ágyból is kiszorultunk, és a szilencium nem kis rovására, „nyomortanyákra” (t. i. a társalgókba, zeneterembe) jutottunk. Egy nyomortanya áll több szalmazsákból és egy kicsavarható villanykörtéből. A körtét a sötétség kedvéért kell kicsavarni, főképen, ha a Spirituális Úr látogat... Tehát jött ide mindenféle faj és nyelv és nép. Európából, Amerikából, Kínából...

— Kérem, hogy nézett ki az a kínai?

— Ketten voltak nálunk: egy püspök, meg a titkársa. A püspök úr hosszú volt és sárga, titkársa meg rövid volt és ferences. Először a lépcsőházban akadtam össze a kisebbikkel. Félénken szólított meg: „Kérem, föl lehet menni ezen a lépcsőn?” — No, messziről jöhetett ez is — gondolom. „Természetesen kérem!” — felelem — és indulunk.

— Hogyan, a magyarok megértik a kínaiakat?

Dühbe gurultam. Dehogy, franciául beszélt! — És húztam egyet a cingulusomon; — úgy, ahogy morális órán tanulja ezt az ember... A padlásajtónál a harmadik emeleten megálltunk. „Tovább tetszik még?” Ohh nem! — felelte. „Tetszik parancsolni még valamit?” — Ohh nem! Ottmaradt. Öt perc múlva a fölépcsőt másokkal másztuk meg. A tetejében mosolyogva várt a kis kínai: „Ugy-e kérem, itt le lehet menni?...” Természetes! — És már lenn is voltunk a portán. Ott körülnéz; öt lépést bizonytalanul tesz előre, azután zavarodva visszajön: „Hol lakik kérem a Hhlpphin úr?”

— Kicsoda?

— Hhlpphin úr!

— Az kérem nem lakik itt!

— De igen! Hhlpphin... és rövid ujjával igyekszik a levegőben lerajzolni. Hhlpphin úr, a püspököm...

— Ááá... Jüpin! (Éz a jámbor úr nem tudja kiejteni a püspöke nevét!) Jüpin?... az fönn lakik a harmadikon. Fölnyargalunk. A tekervényes folyosón a kis titkár megérdeklődik, hogy biztosan Hhlpphin urat hívják Jüpinnek? Azután gyakorolni kezdi: a Jü-re összecuscsorítja a száját, és komoly képet vág, — phin-re széttengedi, és mosolyog. Megérkezünk. Kopogtatás következne, ha a kis ember meg nem akadályozná. „De hiszen itt lakik!” — magyarázom. „Nem baj kérem; a saját szobámat kerestem!” És egy széles mosollyal eltűnik a szomszéd ajtó mögött... Hát így a kínaiak!

Gyors filmként perog a többi jelenet is. A házirend; a ministrálás problémái, amit az amerikai gyerek (Gernáth John) oldott meg a legpraktikusabban: saját bevallása szerint egy hotelben hat személyre ministrált egyszerre. Olyan módon, hogy egyik kezével a „mea culpát” verte, a másikkal meg a csöngőt rázta „sanctus”-ra.

ÚJ TEREM

lett a társalgóból. Azzá „teremtette” a Rektor Atya és a sok bútordarab. A pálma az új korszak diadaljele. A szőnyeget reményeink színes szálaiból szőtték. Az asztal: csodaasztal. Fekete és négy lába van. De lám, alighogy megjelent, máris sokak szívét akará megfogni vele a kísértő:

Akikben az eredendő bűn jobban gyökerezett, imígyen szóltak: „Kártyaasztal ez!” — és összenéztek. Az érzékek rabjai ezt mondták: „Nem. Hanem: ebédlőasztal!” — és kiteríteni igyekeztek. „Dohányzóasztal...” — füstölögtek magukban mások, — és ráböktek a hamutartóra. Akikkel a szenvedély szokott játszani, ilyen véleményen voltak: „Ping-pong asztalnak kell lennie.”

Mi, vagyis az a tömeg, akinek a szerény hallgatás az erényük, — félreálltunk és mosolyogtunk; mi tudtuk, hogy társalgóasztal ez...

A másik bútordarab egy igazi rádió: kevés dróttal és világító, szép kék szemmel. (Manapság ez a szép.) Sokan most így fognak gondolkodni: „Úgyis istentelenség röpköd a világban, minek ezeket a kispapoknak is kifogniok!” De nem fogjuk ki; mert kulcsra jár, és két ór is van mellette. A mi véleményünk pedig ez: Okos ember a Rektor. Ez kell ide, és nem az angol szó tanulás! Mert tenmagad nézz körül, oh nyájas olvasóm! — Nemde, így kezdődik ma minden családiasság: közös asztal, és a szívek közös hullámhosszon...

— Nem volt könnyű a misézés sem. Előfordult, hogy egy taljánt egy kehellyel és egy nagystyával küldtek a 13. sz. mellékoltárhoz. Nézetű szegény nagyot! Előkerült a fehér kötény titka is. Vagyis a felszolgálók helyszíni közvetítései a vendég urak aulai ebédlőjéből. Egy szó száz helyett: a portástól a harangozóig minden.

Túl voltunk már az idegeneken, a felvonuláson, legátuson, kormányzón, amikor egy jámborképű valaki közbeszólt: „Mi volt az egészségben a legszebb? — úgy-e a hajókörmenet?!” — Minek mondjak mást neki; úgysem érti meg! És következett a „hajókörmenet...” Pedig nem az volt a legszebb.

Ami a legszebb volt

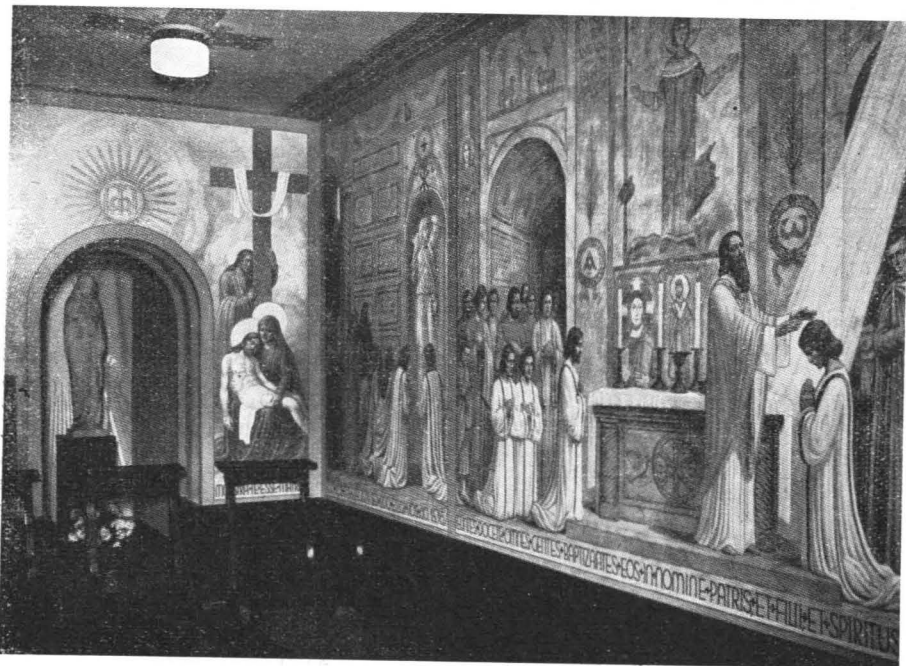
Szakadt a májusi eső. Még a lelket is kimosta volna belőlünk, ha ez egyáltalában lehetséges. (V. ö. a tomistákat!) Az utcán embertolyó. A kávéházakból hosszú szivar mellől egy-két lapos metszőfog kárörvend a menekülőkre. — Bizony nagy száj kell százezer ember lemosolygására! De legjobban nevettek rajtunk: ártatlanul ázott, fehér karinges kispapokon. Talán a gúnyos mosoly ingerelt arra is, hogy dacosan lépdeljünk tócsából-tócsába.

Az egyik sarkon ködmönös magyar lép hozzánk. Kalapja szélén, nadrágja alján szaporán csöppen az elem. Ő is mosolyog, de másképen. Csontos karjával átölelt, mintha gyerekei lennének, s jóízű magyarsággal hozzátette: „Azért ne búsuljanak, lelkem kistisz-

telendő uraim; hiszen nem zúgolódunk ám mi!” Eddig volt. A válasz meg rája egy különös imádság, hogy áldja meg az Uristen az ázott nadrágos magyarokat, akik már nem is zúgolódnak...

Egyik testvérünk a kongresszusi emléktárgyai között féltő gonddal őrzi azt a lilacsíkos gumi harisnyakötőt, melyet Yü-Pin Pál nankingi püspök ittartózkodása alkalmával a cellájában felejtett. Sajnos azonban, hogy csak fele van meg, mivel a másikat Öexcellenciája magával vitte.

Akar keserőséget okozni káplánjainak, de egyben jót tenni velünk? — Vásároljon minél többet szemináriumi borainkból...

Katakomba-jelenet fogadja a kispapokat, valahányszor belépnek a kápolnába. Megyermeyer festőművész freskóképe őskeresztény egyszerűséggel és mégis művészi szépségben varázsolja elénk az első keresztény századok földalatti papszentelését. Sajnos, a fényképen nem látszik a freskó utolsó harmada, mely az imént szenteltet már a primiciás oltárnál mutatja be. A kép első harmadában látható az a kis Máriacella, amely előtt a kispapok esténként utolsó búcsúköszöntésüket viszik égi Edesanyjuknak. Az esti ima után, miután a spirituális úr áldását is megkapták, pár percre még körülterdelik a kis cellát... Az a gondolatom e jelenetnél, hogy mily megható az, amikor a gyermek édesanyjára talál és vele, áldásával, édesanyjai csókjával tér nyugovóra. — Nos cum Prole pia, benedicat Virgo Maria...

Napsugár a vén falak közt

— Vagyis olyan cikk, amely aszkétáknak, filozófusoknak és matematikusoknak nem való:

Vasvarnyú.

Udvarunkon az ajtóval ellentétben áll egy fekete madár. Közneven: vasvarnyú. Ez a csinos állat az egyik napon — eddig még ismeretlen okokból — egy szép, fehér tojással lepte meg a világot. A ház gondnoksága nyilvános elismeréssel adózott a prodigium miatt az értékes szárnyasnak. Eddig az egyik nap. A következő hajnalban — megbízható szemtanúk szerint — ugyanaz a gondnokság kétszer járta körül a pompás madarat, lesván ennek bármely pillanatban esedékes jótékonyágát, de csak a régi tapasztalattal gazdagodott egy változtatással: minden csoda nem három, hanem csak egy napig tart.

Szeptember 30-án

kellett bevonulnunk. Tudta ezt mindenki. Csak X. Tónit kísértette a rémes gondolat: hátha előbb jön a kelleténél. Lelkiismeretét megnyugtató, hamarjában küldött egy válaszos táviratot az illetékes prefektusnak. Estére megjött a parancsolat: „Bátorság! Jövünk! Prefektus II.”

A sorok között pedig ez volt olvasható: ... leszámolunk!

Filozófusoknak való...

Példás rend van nálunk. Mégis megesezt, hogy a tisztító szerszámok birtokosa (névleg: a Pista bácsi) a kápolna előtt felejtett egynémely dolgokat. Magyarán megnevezve ilyesfélék voltak: egy vödör, felmosóröngy, személtapát, kefe és egyebek. A különös csendélet az esztétikai szemlélődés édes örömét csalta a felvonuló kispapság szájára. Felvontunk pedig kétszer. Harmadízben egy tábla büszkélkedett a sőprű nyelén. Könyvtábla volt. Címnek ezt nyomtatták rá:

„Segédeszközök a Bölcelettörténethez.”

Ilyen cégér alatt már hasznosíthatóbbnak mutatkoztak a kiállítás alanyai, mert rövid idő múltán úgy eltűntek, mint az egyszeri kispap a héberexegesis órán...

Emlékezzünk régiekről. A minap a zeneteremben böngészve, előkerült egy régi zenekari napló. Azé a zenekaré, amelyről a „Magyar Allam” 1892-i évfolyama is elismerte, hogy „ritka finom technikával játszott”. Közreadunk belőle egy részletet, remélve, hogy sokak lelkében fognak régi, kedves emlékek felelevenedni a sorok olvasása közben.

1892. évet ír *Tomkulják* József jegyző. A zenekar *Császár* József elnök és *Ruzsitska* István karmester vezetésével megkezdte évi első szereplését. Hallgassuk meg!

„Ósi szokás szerint este 8 órakor vonult fel a zenekar a II-ik emelet-ről a harmadikra a páteri karral az élén, vidám induló mellett (azaz nem egészen „vidám”, legalább nekem nem, mert nyakam sehogy sem tudott megbarátkozni az alapos méretű böngőt tartó cingulussal). Egyszóval bevonultunk s a fiatal urak lelkes „éljen”-nel fogadtak, már nem annyira minket, mint inkább az excell. páter urakat.

Páteri kar! Lehet, hogy néhány év múlva ez a szó ismeretlen lesz; feljegyzem tehát, mi volt ez: Pátereknek nevezik azokat a büszke IV. éves urakat, akik „semmiféle hivatalt nem vállalnak el”.

A fent leírt bevonulás után tehát megkezdődött az estély, amely pompásan sikerült, ami leginkább abból látszik ki, hogy a darabokat rendszeren közkívánatra meg kellett ismételnünk. Az Archipater ő excell.-nak, aki maga is zenész, és pedig violás (K. P.) — az estélyen olyan jó kedve volt, hogy kegyesen megengedte, hogy az új növendékeket neki bemutassák. Az estély vége felé már nem is kot-tából, hanem csak úgy cigányosan játszottunk magyar darabokat, melyeknek szövegét lelkesen énekelték P. Berkes Ottó úr, P. K., Gőnczy Pál főtrafikus úr és P. Turzó Ferenc magy. iskolai elnök és a Pater Patrum ő excell. vicarius. Az estély este 10-kor végződött”...

Kicsiny cellácskáinkat a szeretet fűti, — a fűtőtest már egészen hidegen hagy minket...

A Központi Papnövelde könyvtára

(Első közlemény)

Buda visszafoglalása után Lipót császár engedélye alapján a pálosok újból megtelepedhettek a felszabadult ország jövőbeli fővárosában. 1693-ban foglalták el Pesten a számukra kijelölt területet, ahol azonban csak a Rákóczi-felkelés lezajlása után, 1715-ben tudták megkezdeni kolostoruk építését. Először a déli rész készült el. Az épület északi szárnyán csak 1744-ben fejezték be az építkezést.

A könyvtár belső berendezése később történhetett meg. Hisz a kolostorral egyidejűleg épített templom is megnyitása után (1748) jódarabig belülről még szegényes képet mutatott.¹ 1776-ban történt meg a teljesen felszerelt, szobrokkal és freskókkal feldíszített templom felszentelése. Erre az időre már biztosan befejeződött a könyvtár művészi érzékkel tervezett könyvvállványainak elkészítése is; a Budán és Pesten lakó írók ugyanis, akik 1778–79-ben irodalmi társaságba („Magyar Hazafiúi Társaság”) tömörültek, a pesti pálosok könyvtárában szokták tartani összejöveteleiket.

A könyvtár portálja és belső berendezése a magyar pálosok faragó művészetének gyönyörű terméke, de országos viszonylatban is szinte egyedülállónak tekinthető, mint a rokokóba hajló barokk fadaragás remekműve. Alkotója egy pálos szerzetes.² Hogy mi volt a neve, nem tudjuk. A rend fennmaradt iratai általában nem említik meg a fadaragó testvérek nevét. A rendtagok névsorában fellelhető adatok csak annyit mondanak, hogy Donátus, Albinus, Lőrinc, József stb. testvérek szobrászok voltak, de hogy mi volt a vezetéknevük e fadaragó testvéreknek, miben tündek ki, hol, mit alkottak, e kérdésekre nem kapunk közelebbi választ.

Érthető a XVIII. században a pálosok fadaragó művészetének virágzása. A törökvész után a pálos rend minden erejével arra törekedett, hogy felépítse, illetve visszaszerezze kolostorait. A rendnek 170 háza közül alig 10–12 maradt fenn a törökök kivonulása után.³ Amint a pálosok visszaszerezték birtokaikat és belőlük számbajöhető jövedelemhez jutottak, azonnal nekikezdték az új rendházak építésének. A XVIII. században átépítik, illetve felépítik a rend a pesti, pápai, márianosztrai, sátoraljaújhelyi, vasvári, diósgyőri, túskevári stb. kolostorait. E pálos kolostorok és templomok tele voltak fából faragott pompás domborművekkel, amelyek a fehér-taláros barátok nagy művészi készségéről tanúskodnak. A magyar művészettörténetnek hálás és kedves feladata lesz a pálos művészet fejlődésének kidolgozása és emléktárgyainak felkutatása.

Sajnos, II. József feloszlató rendelete után többhelyütt elpusztult és elkallódott a kolostorok belső berendezése. A pesti kolostorban azonban nagyjából minden megmaradt érintetlenül és sértetlenül: az Egyetemi-templomban a kapubejárát, szószék, padok, stallumok, kredencia, oltárok, a kórus és a templomablakok rácsozata, a sekrestye és a refektórium faragványai és néhány barokk szobaajtó.

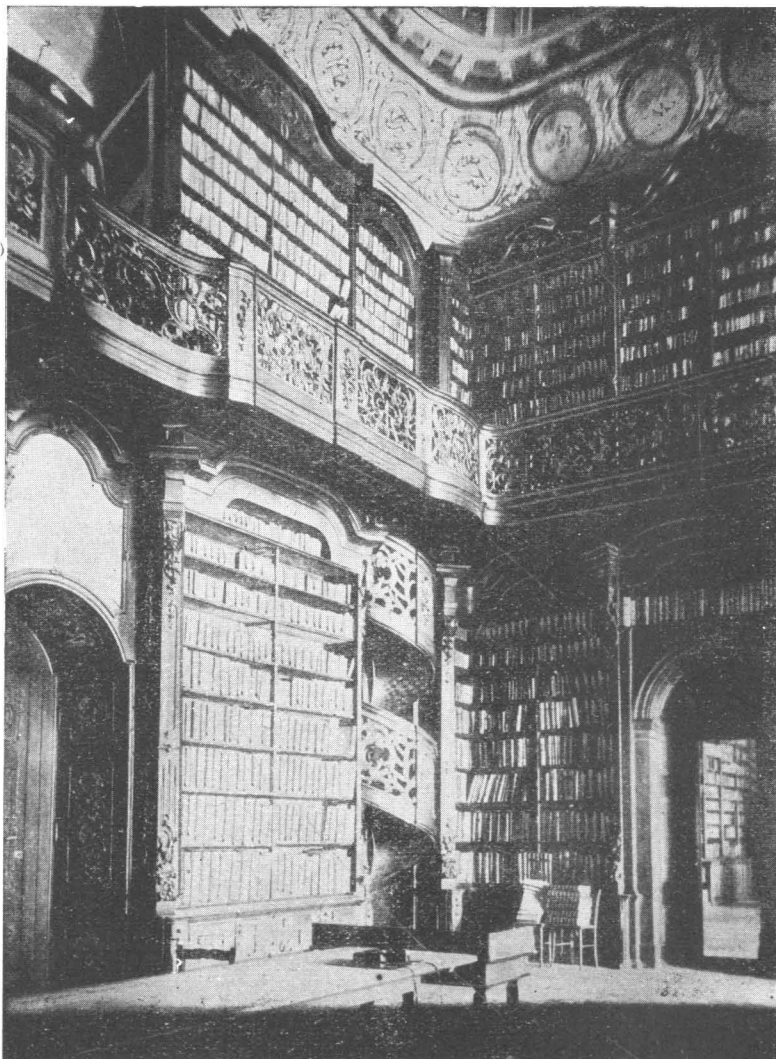
Megmaradt örömeinkre a könyvtárterem pompás berendezése is. A könyvtár központi elhelyezése arra mutat, hogy a pálosok a kétemeletnyi belső magasságú termet fogadóteremnek is szánták. Innen magyarázható, hogy a „Magyar Hazafiúi Társaság” tagjai: Glosius Sámuel, Révay Miklós, Horányi Elek, Bessenyei, Ányos, Kreskai Imre stb.⁴ miért tartották itt gyűléseiket az 1780-as években. A pálosok nemcsak vendégszerető házigazdák voltak, hanem a magyar irodalom lelkes és neves művelői: így Versegly Jenő Ferenc, Táncz Menyhért, a drámaíró, Alexovics Vazul, a későbbi egyetemi hitszónok, Virág Benedek, Ányos Pál.

¹ Lásd Viglás Lajos: Adatok a Pálosok pesti kolostorának történetéhez. A M. E. I. Munkálatainak LXXII. évf. Budapest, 1909. 469. l.

² R á t h: Az iparm. könyve, II. 478. l.

³ K ö z i - H o r v á t h J ó z s e f: A pesti pálos rendháznak és tagjainak hatása a XVIII. században. Doktori értekezés a budapesti egyetem hittudományi karának dékánai hivatalában, 205. sz.

⁴ Lásd C s a p l á r B e n e d e k: Révay Miklós élete. II. 14. és 156. l.

Könyvtárterem a papnövelde épületében, az egykori Pálos-rendházban, ahol a Nemzeti Múzeum gyűjteményét először elhelyezték.

Bár a könyvtár fafaragványainak készítőjét nem ismerjük, biztos adatunk van azonban a pesti ház utolsó öt esztendejéből arról, hogy az egyik pálos testvér, Antonius Kucsman, asztalos volt.⁵ Nincs kizárva, hogy talán éppen őtöle származnak a könyvtár fafaragványai.

Ebben a korban nemcsak a pesti háznak volt asztalosműhelye. Legnagyobb-részt erdős vidékeken: Dunántúl, Felvidéken, Erdélyben feküdtek a rend kolostorai, ahol a pálosok a XVIII. században megindult nagyarányú építkezésekkel kapcsolatban asztalos- és fafaragó műhelyeket is állítottak fel és így saját erdejükből ki-termelt fából, házilag állították elő a díszes faragásokat.

Könyvtárunk beépített könyvállványai, két csigalépcsője, a karzat és a felső állványok sora összefüggő egészet alkot. Bár a gazdag dekorációjú faragások magukon viselik a barokk stílus mozgalmasságát, mégis az egész faépítménynek összehatása kellemes és nyugodt. A névtelenség homályában rejtőző faszobrász-testvérek nemcsak művészi készsége és kitűnő arányérzéke volt, hanem leleményes elgondolása is: a könyvállványok alsó kiugró részén, mindegyik oszlop lábánál alkalmazott 2—2 virágdísz (stilizált levél, faragott rózsabimbó), mindmegannyi titkos fiók kihúzója, az alsó polc alatt elhelyezett barokk rózsalevelek mindegyike pedig egy-egy kihúzható és felállítható könyvtartó fogantyúja.

A pálosok azonban nem sokáig örvendezhettek a sok fáradsággal és költséggel, 60 év gondjával épített templomnak és kolostornak. II. József 1786-ban fel-oszlatta a pálos rendet. Ezzel megszűnt a kolostori élet, megszűnt a könyvtár is. Az eltörölt szerzetesrendek könyveit az egyetem kapta meg. Schönwisner István egyetemi könyvtáros, a pesti pálosok könyveiből kiválogatta azokat, amelyek az egyetem könyvtárából hiányoztak, vagy értékes ritkaságok voltak, a többi könyvet pedig eladta.⁶

1786 őszével építtette fel II. József az általa felállított pesti egyetemes pap-növelde számára az új, háromemeletes épületet a pálosok gazdasági épületeinek helyén, a templomtól keletre, mivel a pálosok épületében nem fért el a 350 főnyi növendékpapság.⁷

A papnövelde számára össze kellett ez alkalommal állítania egy könyvtárat. Az egyetemi könyvtár helyisége, a ferencrendiek kolostorának a templomtól délre eső része úgysem volt elegendő a nagyszámú könyv befogadására, tehát a tanul-mányokhoz szükséges hittudományi munkákat a pálosok volt könyvtárhelyiségébe vitték át megőrzésre. Ugyanitt helyezték el még azoknak az egyházmegyei szem-ináriumoknak a könyveit is, amelyeknek növendékei akkor a pesti egyetemes pap-növeldében tanultak. II. József halálával megszűntek az egyetemes papnöveldek és újból megnyíltak a vidéki papnöveldek. Az egyes egyházmegyek könyveit a pesti szemináriumból visszaszállították az egyházmegyei székhelyekre. II. József halála után az általa épített nagyszemináriumból magánlakások lettek, a pesti pálos házba pedig a Várból áthelyezett királyi kúria vonult be és itt székel 1805-ig, amidőn a Ferenciek-terén álló régi épületébe költözött át, ahonnan kitelepítették a jogi és bölcsészeti kart a volt nagyszemináriumba.⁸

1802-ben még inkább megkevesbedett az egyetemi könyvtárnak a volt pálos kolostorban elhelyezett könyveinek száma, mert a bencés, cisztercita és premontrai rendek visszaállításával e rendek visszakapták a felosztatásuk alkalmával tőlük elvett könyveket.

1803-ban az egyetemi könyvtárnak még fennmaradt könyveit át kellett szállí-tani az egyetemi könyvtárba, mert a díszes pálos terembe gróf Széchenyi Ferencnek az országra hagyományozott könyvtárát helyezték el. A nagyműveltségű és nemes-lelkű főúr a lunevillei békekötést (1801) követő országgyűlés előkészületei alkalmával

⁵ Paulinorum provinciae Hungaricae Schematismus. Az 1782. 5. l.; kézirat a Nemzeti Múzeumban Frl. Lat. 2939.; és felosztatási jegyzőkönyv H. T. E. 3, No. 15.

⁶ Századunk 1901. évf. 423. l.

⁷ Pauler Tivadar: A budapesti magyar kir. Tudományegyetem története. Budapest, 1880. 286. l.

⁸ Pauler: I. m. 287. l.

felajánlotta az országnak a király elé terjesztett felségfolyamodásában⁹, nagyértékű könyv-, címer- és éremgyűjteményét és azt óhajtotta, hogy gyűjteményét a pesti egyetem épületében helyezték el, de az egyetem gyűjteményétől külön kezeljék. A király 1802 június 23-án elfogadta a nagylelkű ajándékot, amely a Nemzeti Múzeum alapját vetette meg.

A helytartótanács a volt pálos kolostor könyvtárhelyiségét alkalmasabbnak találta, mert itt olvasóterem és őrlakás számára is volt megfelelő helyiség. Ezért a király, midőn elfogadta Széchenyi gyűjteményét, a helytartótanács véleménye alapján úgy rendelkezett, hogy a gyűjteményt a volt pálos kolostorba szállítsák. Széchenyi kinevezte a Múzeum első tisztviselőit és elküldötte őket Nagycenkre a könyvtár átvételére, ezalatt pedig kifestette a pálos terem mennyezetét Rivetty Péterrel, a Milánóból jött, Pesten megtelepedett festőművésszel.¹⁰ A 43 láb magasságban épített boltozatos mennyezet freskójának közepén a magyar címet két géniusz tartja, a mennyezet négy oldalát pedig a Szent István koronája alá tartozó négy társország címere díszíti. (Erdély, Szlavónia, Horvátország, Dalmácia.) Ezek alatt körben van elhelyezve 30 festett keret 30 magyar tudós arcképe számára. A tudósok neveit (Oláh Miklós, Pray György, Bél Mátyás, Werbőczy stb.) Rivetty felírta a keretek fölé, de az arcképek megfestésére már nem került sor. Ráth szerint „a festmény jelentéktelen classzicista formái ugyancsak elűnek a pompás faragványok üdeségétől”.¹¹ A terem egyik fülkéjében állították fel I. Ferencnek Prokopp bécsi szobrászművésszel készítettett alabástrom mellszobrát.¹²

1805 november 1-én megnyílt a pesti központi szeminárium. Első rektora, Baernkopf Ignác szerette volna a Nemzeti Múzeumot kitelepíttetni az épületből, mert a helyiségekre szükség volt. Széchenyi még 1805-ben felszólította Miller Jakab Ferdinándot, a Nemzeti Múzeum első igazgatóját, hogy akár Pesten, akár Budán nézzen ki a gyűjtemény elhelyezésére alkalmas kincstári épületet. Miller több épületet is javasolt: a helytartótanács elnökségének házá, a gimnázium épületét, a ferencrendiek raktáruént használt templomát, a karmeliták kolostorát.

Mielőtt Széchenyi még dönthetett volna, 1805 őszén Napoleon hirtelen Bécsben termett és Schönbrunnból irányította a hadműveleteket. Sietve el kellett szállítani Pestről védettebb helyre az értékes gyűjteményt Napoleon elől. Temesvárott egy laktanyában halmozták fel ideiglenesen a könyvtár anyagát, a pozsonyi béke után azonban ismét visszahozták Pestre. Széchenyi szerette volna, ha az általa kifestetett pálos teremben gyűjteménye véglegesen megmaradhatott volna. A király azonban Széchenyi többszöri kérelme ellenére Baernkopf érveinek engedett és nyomatékosan elrendelte¹³ a kitelepítést. (1806.) A királyi végzés után a helytartótanács rendelkezése nyomán a szomszédos egyetemi épületbe, az egyetemi templomhoz keletfelé csatolt, volt nagyszemináriumi épületbe vándorolt át a Széchenyi-könyvtár anyaga.¹⁴ (Folytatjuk)

Klemm Kálmán dr.,
a Központi Papnövelde első prefektusa.

⁹ Orsz. Levéltár. Kancelláriai osztály. 1802. No. 2885.

¹⁰ Kollányi Ferenc: A Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi Országos könyvtára 1802—1902. I. Budapest, 1905.

¹¹ Ráth: i. m. 478. l.

¹² Lechner Jenő: A Magyar Nemzeti Múzeum épülete. Budapest, 1927.

¹³ Orsz. Levéltár. Kancellária osztály. A. 1806. No. 13,101.

¹⁴ Lechner: i. m. 9. l.

Közeleg a hatodévesek római útjának ideje. Nagy-nagy megértésért és anyagi segítségért kopogtatunk be az összes volt centralista főtisztelendő uraknál; de főképen azoknál, akik előttünk már jártak Rómában. A jó szívért, a segítségért már előre is köszönet.

HANGULATKÉPEK

Külföldi paptestvéreink megkülönböztetett tiszteletnek örvendtek hazánkban. Annyi üdvözlésben és köszöntésben volt részük, mint országukban talán sohasem. Alig győzték emelgetni széleskarimájú cowboy-kalapjukat. Ezt a nagy dicsőséget irigyelhetette meg két kispapunk. Őtletük támadt, s ki tudja honnan, talán a szemináriumunkban tartózkodó monsignorektól kölcsönkérték ezt a népszerűségnek örvendő kalaptípust, és az esti hangulatban felfedező útra indultak a városba. Igen ám, de felmerült a szakavatott vezető problémája is, aki t. i. a kellő tájékozottsággal rendelkezvén, bemutathatná a tündéri Budapest szépségeit. Nosza hát, a mi két kispapunk azonnal „szerződtetett” egy, a „latin” nyelvbeli felkészültségéről híres „görög” kispapot, aki készséggel vállalkozott is erre a nehéz és „kényes” feladatra. A társaság elindult. A görög kispap szakavatott mozdulatokkal magyarázta a különböző híres épületeket, s néha meglepő hangzású „latin” szavakat is mondott. Pl.: „Ecce ibi videtur aedificatio regile (királyi palota).” A széles kalap alól pedig furcsa „keleti” szavak hangzottak. Pl.: jom, lejóm, nebía, ohmer stb. A pestiek nagy szeretettel köszöntötték e „külföldi papokat”, akik közül az egyik láthatólag magas méltóságban lehetett, mert hosszú, zöld zsinór csüngött le a kalapjáról. A köszöntéseket ennek ellenére is udvariasan elfogadta és barátságosan viszonzta: Tób böker! A kedves esti sétát végül is az idegenvezető zárta be határozott, de láthatóan megilletődött tekintettel: Reveniamus ad domum! Non habeo ultra! (Nem bírom tovább!)

*

A szemináriumban nagy volt a bábeli zűrzavar. A világ minden részéről lévén nálunk papok elszállásolva, a kispapoknak a lelkére lett kötve, hogy mindenki iránt a legmesszebbmenő udvariasságot tanúsítsák, bizonyágául a híres magyar vendégszeretnek. Ez a nemes érzés hatotta át azt a kispapot is, akivel a következő eset történt meg: Látozt a szemináriumban egy idegen kinézésű papot, aki érdeklődéssel nézte a szeminárium nevezetességeit. Hősünk kellő tisztelettel bókolt előtte és udvariasan megkérdezte: How do you do? Nyilván azt akarta ezzel kérdezni, hogy beszél-e angolul. Az illető pap értelmetlenül tekintett rá. Kispapunk most más nyelven próbálkozott: Parlez vous français? Feleletet nem kapott. Sprechen Sie deutsch? Eredmény semmi. Kispapunk kijött a türelem sodrából és ráfanyalodott a latinra: Qualis nationis es? Hungarus sum! — volt a meglepő felelet.

*

A dunai körmenet csodás éjtszakája. A „zeneterem lakóinak” azonban holnap 4-kor kell kelniök, s így csak az elejét nézik meg, aztán sietnek lelekedni. Egyszerre csak — úgy éjjél táján — nagy puffogásra ébrednek. Uramfia, a tűzijáték! Nosza, ki a pokrócok alól, csakúgy porzik a szalmazsák. A „zene” melletti folyosóablakból nagyszerűen lehet látni, pláne, ha feláll az ember az ablakpárkányra. Így is lőn, és csakhamar négyen szoronganak az ablakban állva. Egyszerre csak csoszogás hallatszik. Valaki jön, már be is fordult a sarkon. S most egy velőtrázó sikoly, a jámbor lény hanyatt-homlok rohan visszafelé. Hát ezt mi lelte? — kérdi G. Mi lelte? Hát csak végig kellett nézni a díszes társaságon. Úgy álltak biz azok ott — mi tagadás benne — az ablakpárkányon, amint frissen kiugrottak a szalmazsákról, csak egyszerűen „lenge magyarban”. S a rakéták kísérteties piros-zöld lényében bizony úgy festhettek, mintha pontosan most érkeztek volna a Kerepesi temető egyik nyirkos kriptájából és készülnének berepülni a sze-

minárium ablakán. Hát kísértetnek nézhette barátainkat (egyől-egyig becsületes hatodévesek az illetők) a jámbor, azért szaladt el. Nem sikerült ki nyomozni, hogy ki volt, de az egyik elsőéves nagyon zavarba jött, mikor másnap valaki megkérdezte tőle: No, milyen volt a tűzijáték?

A „MAGYAR ISKOLA” ÉLETE

A jelenről szóljunk később, majd a munka végén. Szóljon meg most az egyszerűen a múlt úgy, ahogy azt a legrégebb „Rendszabások” vázolják elénk. A „Nemes Magyar Gyakorló Iskola” (ilyen néven alakult) első, ősi alapszabályzata fekszik előttem. Sárga lapokon, kelt „Pesten, Szent György havának 27-n 1831-ben.”

Igy kezdődik: „*Minekutánna nemes igyekezetünknek, Hazánkért buzgó lelkünk sóhajtásainak, és szent kérésünknek kedvező örömválasztát vettük; minekutánna Ő Magassága Rudnai Rudnay Sándor kardinális kegyelmes Herczeg Magyar Ország Primása... könyörgő levelünkre Sz. György hava 27-n 1831 esztendőben Honi nyelvünk művelésére törekvő keblünk vágyát helyben hagyta; minekutánna kegyesen, és bőven tápláló Nagy-Anyánkért gyenge melyünkben lobogó tüzet, azon szeretetből, mellyel Ő is viseltetik Anya nyelvünk iránt inkább éleszteni, hogysen kioltani szándékozott: szükségességnek tartottuk czélunk elérésére, melly a Magyar nyelvnek művelésében ennek eddig majdnem leghátrább maradt ágára, az Isteni tudományokra irányoz; bizonyos rendszabásokat meg határozni, mellyek szerént a N. M. Gy. I. minden Tagjai a köz czélra könnyebben utasítatnának, és vezetnének.*”

Rudnay hercegprímás latin nyelvű engedélyét a „Rendszabások könyve” pontosan leközli. Őt pontban jelöli meg azokat az elveket, amelyek kellően szabályozzák eme egyesületnek a szemináriumhoz, annak rendjéhez való viszonyát.

A N. M. Gy. I. kormányzásáról szóló „czikkely” megszabja, hogy választassék mindenekelőtt „Elölülő”. E név az „elnök” szóhoz szokott fülünknek eléggé szokatlan. Nos, éppen az idei évek az „előlülője” nagy meglepéssel olvassa ősei kiváló gondoskodását, amennyiben külön pontban még „A nemes M. I.-ban való magaviselete (félreértés elkerülésére: nem az „előlülő”, hanem a „tagok” magaviseletéről esik itt szó) módjáról” is hoztak szabályokat. Így szól ez a pont: „*Mivel legveszedelmesebb következtéseket von magat után a helytelen magaviselet, az illetlen szózás, és zabolátlan vetekedés: méltán meg kívántatik, hogy minden Tag az illendőség törvényeit szentül meg őrizze, és különös figyelemmel legyen ezekre: a) Kiki a mennyire lehet röviden és pontosan igyekezzék elő terjeszteni véleményét. b) Csendes és mérsékelt hangon minden indulatosság nélkül fejezze ki magát, nehogy az Elölülőtől maga elpirulására meg intessék. c) Senki másiknak szavába ne vágjon, hanem annak végét el várván, röviden adja reá feleletét. d) Ataljában mind azt, a mi által vagy mást megsérthetne, vagy nemtelenségét árulná el, vagy végre haragot, gyűlölséget gerjeszthetne, kiki viggázva el távoztassa.*”

A Nemes M. Gyakorló I. 1850 június 30-tól kezdve mint kimondott „Egyházi-irodalmi Iskola” működik tovább. Ez az átmenet valóságos újraalakulás. A nemzetiségi kérdés a szeminárium falain belül is nagy hullámokat verhetett. (V. ö. M. E. I. jegyzőkönyvei.) Az ebben az évben hozott alaptörvények 5. §-a ugyanis így kezdi: „*A nevezett Iskola egyházi-irodalmi nevezettel lép életbe: ezzel kitöltetvén az alap, mellyen épül és kizáratván minden külön nyelv és nemzetiségi érdek.*” Helyesen okolja meg álláspontját: „*Az Egyház minden nyelven szól minden nemzethez egyenlő szeretettel; az egyházi-irodalmi iskola az Egyház terén csak így fogja magát viselni és gyakorolva leszen egyházi-irodalomra... Az iskola nem lesz magyar, nem német, nem tót, nem semmi különálló nemzetiség élesztője; hanem lesz egyházi, és pedig irodalmi gyakorolva...*” A nyelv ekkor még természetesen latin vagy magyar. A „tanácskosások” nyelve kizárólag magyar...

Egy-két gondolat az alapító Törvénykönyvből. Minden további sora is csupa lelkiismeretesség. És minden gondolata a folytonos jobbat, nagyobbat, célszerűbbet akarás. Öröm olvasni a sárguló lapok halványuló jegyzeteit. Még nagyobb öröm e multnak szellemét átmenteni, megbecsülni és belőle is — élni.

HIREK A PARNÖVELDÉBŐL

MI VOLTUNK AZ ELSŐK

az új Magyarország ünneplésében. Október 3-án találta ki valaki a nagy hírt: visszajön a Felvidék. Zengett a Himnusz, csorogtak a könnyek, ölelgettük egymást, és főképen lestük a rádiót. De hiába!

Egy hónapig vártunk. Végre eljött november 3-a. Az esti silencium fogadalma mellett engedélyt kaptunk a rádiózásra. Bizony nehéz mesterség az, ha az ember egyszerre szeretne kiabálni is, meg hallgatni is. Nem lehetett azt akkor parancsolni senkinek sem. Mi sem bírtuk. A városok nevei kicsalták belőlünk a kispap lelket. Azon az éjszakán senki sem aludt nálunk. Ébrentartotta a boldogság, meg az édes Anyaföld üzenete. Hála a Gondviselésnek érte. Meleg, testvéri üdvözlés a felvidéki testvéreknek!

NAGY ÖRÖMMEL vettük tudomásul a hírt, hogy dr. Koudela Géza fő-tisztelendő úr egészségi állapota annyira javult, hogy énekharunk vezetését ismét átveheti. Minden vasárnap fenn látjuk őt az egyetemi templom kórusán. A dirigálásban azonban egyelőre még dr. Pantol Márton hittanár úr segít. A hittanár úr önzetlen és fáradtságos munkájáért ezúton is csak hálásak lehetünk.

A PARNÖVENDEKEK TISZTIKARA A FOLYÓ TANÉVBEN. Főduktor: Mészáros Lajos VI. é. egri.

Cantus magister: Somogyi Tibor VI. é. váci.

Orgonista: Laczkó József V. é. kassai.

Asszisztencia-magisterek: Tóth József VI. é. egri; Miklós Béla V. é. egri; Mester István IV. é. egri.

Duktorok: az I. éveseknél: Miklós Béla V. é. egri; Zakar András IV. é. esztergomi; a II. éveseknél: Földing Elemér V. é. veszprémi; Miklós István IV. é. kalocsai.

Könyvtáros: Solymos László V. é. csanádi.

Sekrestyések: Kopcsányi Miklós V. é. pécsi; Zakar András IV. é.

esztergomi; Galambos Ferenc III. é. pécsi.

Infirmáriusok: Galambos József V. é. szatmári; Rojkovich István IV. é. hajdudorogi.

Tabellárius: Németh László IV. é. székesfehérvári.

Bidellusok: VI. év: Németh Ferenc, szombathelyi; V. év: Bacsóka Béla, hajdudorogi; IV. év: Borovi József, rozsnói; III. év: Zíper Ervin, esztergomi; II. év: Fagyas István, nagyvárad; I. év: Szloboda Miklós, veszprémi.

ÚJ NÖVENDEKEINK az 1938—39. iskolai évre:

I. évesek: Barna Miklós hdorogi, Bobonka Miklós hdorogi, Csatlós Ferenc esztergomi, Gál József pécsi, Gülch Lajos győri, Käferböck Richárd esztergomi, Lukács Gyula szombathelyi, Mosolygó Sándor hdorogi; Németh Károly, szombathelyi, Petró Sándor váci, Pordán László esztergomi, Rózsahegyi György kalocsai, Szepes Alfréd OSB, Szloboda Miklós veszprémi, Szokolay Antal esztergomi, Takács Miklós hdorogi, Tóth Károly esztergomi.

II. éven: Gaál Sándor veszprémi, Verdes Miklós hdorogi.

III. éven: Almássy László hódorogi.
Leschok György III. éves visszament Amerikába. Helyette jött I. évre: Gajdos Albert.

V. évre jött: Rácz Gábor székesfehérvári, Kovács Ferenc II. é. helyére, aki egészségi okokból visszakerült Székesfehérvárra. Bacsur Sándor kaszai V. évre, Bizjak L. II. évre Esztergomba került.

A *VI. évesek* közül kinnlakó lett (a diákmenzán prefektus): Lipics József főtisztelendő úr. Viszont újra soraink közt láthatjuk: Jordán Emil OSB főtisztelendő urat, aki immár egyéves lelkipásztori tapasztalatokkal gazdagodva tért vissza közénk szigorlatainak befejezése végett.

ÜDVÖZLET:

1938. évi június hó 15-ös dátummal kaptuk a következő sorokat: „*A Centralisták 1909. évben végzett kis csoportjának csonka-országbeli tagjai, akik évenként találkoznak, szeretettel köszöntik a centralisták kapcsolatát ápoló Centralistát ideai találkozásukról*” a megfelelő aláírásokkal: *dr. Drahos János, dr. Wéber Pál; dr. Trinkl Kálmán és dr. Tiefenthaler József.*

Hasonlóképpen kedves volt a „Trombitás vendéglő”-ből, Bp. 1938. V. 21-i keltezéssel küldött üdvözet: „*Az 1928-as kurzus szeretettel gondol minden centralistára*” és az aláírások következnek: *Werner Alajos, Száva János, Belkó Agoston, Bartmann Miklós, Köpf Károly, Molnár Gyula, Kovács Zoltán, Thurner Ferenc, Hohmann Antal, Vizsy Pál.*

Köszönet mindkét megemlékezésért.

A FRANCIA KÖVETSÉG által hivatalos követségi tanfolyamnak elismert szemináriumi nyelvórák nagy látogatottságnak örvendenek. — Az évvégi ünnepélyes dijkiosztáson a

francia követet *Deshusses* követségi titkár képviselte, akit a szemináriumi előljáróság nevében Klemm Kálmán dr. prefektus fogadott. *Füzy Sándor V. é.* székesfehérvári teológus köszöntő szavai után a követségi titkár kiosztotta a szorgalmi díjakat. Az első díjat, a francia külügyminisztérium bronzplakettjét, *a haladók közül Füzy Sándor, a kezdők közül pedig Miklós Béla IV. é.* egri teológus nyerték. A dijkiosztási ünnepséget *René Clavel francia nyelvmester* buzdító szavai zárták be.

A M. E. I. elhunyt tagjaiért nov. 12-én tartottunk ünnepies gyászmisét. R. I. P.

EGY CEYLONI BENNSZÜLÖTT PAPANÖVENDEK, akit a pesti kisapok neveltettek és akinek a költségeire éppen a napokban adtuk fel idei missziós tombolánk cca 300 pengős jövedelmét, valamivel a Kongresszus után keresett fel bennünket levelével. Gondoljuk, hogy kinn dolgozó testvéreinket is érdekelni fogja, ha leközzöljük levelét. Így hangzik:

„Kedves Barátom és Jótévőm! Nagy örömet jelentett számomra január 31-én érkezett levele és teljes szívemből köszönöm a szíves meghívást, hogy engem várnak az Eucharisztikus Kongresszusra Magyarországra.

Lehetetlen számomra az elmenetel, hisz még csak szemináriumi növendék vagyok és tanulmányaim, valamint erősen közelgő ordinációmra való előkészületeim nagyon igénybe vesznek.

E napokban szoros lelki kapcsolatban éltem Magyarországgal; gondolataimban hűségesen követtem az Eucharisztia diadalútját. E hét programját szentmise-hallgatásaimmal, szentáldozásaimmal Magyarországért ajánlottam fel. Szemináriumunkban e héten gyakran imádkoztuk közösen az imát: *Domine Jesum Christi, qui in*

angustissimo Eucharistiae Sacramento . . . etc. a budapesti kongresszus sikeréért. Boldog leszek, ha megkaphatom a kongresszusi képeket . . .

Engedje meg közölni a nagy örömhírt: ez év augusztus 28-án szentelnek pappá és augusztus 29-én mutathatom be első szentmisémet az Úrnak. Szüleim szeretnének eljönni erre az alkalomra, bár több száz mérföld távolságra vannak tőlem és 4–5 napot is igényel ideutazásuk.

Mennyire szeretném, ha Ön is jelen lehetne itt, életem e nagy napján. Jól tudom, hogy ez lehetetlen. Mégis meggyőződésem, hogy lélekben velem lesz és imádkozni fog értem, hogy jó és szent pap lehessenek . . .

Szentelésem után az első szentmisémben különös buzgósággal emlékezem meg önökről. Isten áldását kérem mindnyájukra.

Imáimban önökkel egyesülve maradok, örökké-örökké Krisztusban: John Coelho." Reméljük, hogy ez az újmisési bennszülött pap örök büszkeségünk lesz az Úr előtt és testvérünk a távolságok és fajok messzeségében az imádságos papi lélekközösség által.

Tóth Tihamér dr. püspök úrnak kedvenc gondolatát sugározza volt kispapjai elé a kápolna hetedik ablak-jelenete: A tüskébokron akadt báránynka után hajoló Jópásztor képe. E gondolatban akad meg a szemem a szeminárium földszinti portafolyosóján látható kartonlapok felírásán, hogy t. i. minden hónap huszadikán és huszonegyedikén reggel gyóntat a Püspök Atya az egyetemi templomban . . . Tehát még most is fűti őt a Jópásztor tüze, és nem akarja elhagyni pesti hiveit. Aztán meg kell nézni azt a forgalmat, ami egy-egy ilyen Pesten való tartózkodás alkalmával lebonyolódik a gyóntatószék és a privát

colloquiumok fogadószobája előtt. A Jópásztor lehajol hívéért, a lelkek, a szívek fölé hajlik és gyöngéd kézzel húzza, tördeli szét a tövises ágakat, hogy mentsen, hogy szabadítson . . .

Az ismeretlenség homályában kerestük a centralisták „nesztorát”. Azt hittük, hogy már-már meg is találtuk. Ekkor kiszült, hogy még nem. De majdnem... Ennek a „majdnem”-nek a helyzetképe a következő. Levelünkkel a jó ftszt. Spuller Gyula nyug. plébános urra akadtunk, aki jelenleg Zsitvagyarmaton él. A vakációban egy kispapunk meg szokta látogatni, aki ilyenkor „au pied du maitre” hallgatja a „mult” szavát... Hazakísérgeti az öregurat a templomból és elbeszélgetnek sok mindenről. Kispapunk néha felolvass a gyémántmisés (1875 júl. 25.—1935 júl. 25.) papbácsinak Prohászka káptalából, akivel egyébként levelezett a plébános úr. „Ja öcsém-uram, Prohászka stílusa az más... az enyém is más. Hiába, nem vagyunk egyformák!...” A főtisztelendő úr plébános volt Nagyszöllősen. Ma nyugalomban van, de azért még prédikálgat. Érdekesen utasítja vissza a centralista nesztorságot levelében: „Nem én vagyok a legöregebb centralista, hanem Ferenczy Gyurka, Szalkán működő plébános. Iskolatársam megelőz az ábecében és vagy félévvel öregebb, mint én vagyok, és a hó elején nemcsak harangzúgással fogadta a magyar honvédeket Szalkán, hanem lelki beszéddel is... Vaksi vagyok, — folytatja a jó öreg plébános-bácsi — magamról Petőfi szerint nem írok, nem olvasok: én magyar nemes vagyok. Legfeljebb talán csak annyit: Plus valet canis vivus leone mortuo. A közszólás ezt így travertítja: Plus valet asinus vivus portare sepulto — ezért hagytam abba a rigorozumokat. Mindnyájukat szívélyesen üdvözli, imáikat kérve...” Ugyanezt kérjük mi is mindnyájan az „örög plébános-bácsi”-tól.

BÉLYEGET A MISSZIÓKNAK!
Tóth püspök úr, még mint szeminárium-
mi rektor az alábbi levelet kapta egy
koreai német missziós atyától:

Csodálkozással fogja Ön felbon-
tani e levelet. A messze Koreából?
Egy misszionáriustól?... Mit akarok
én Főtisztelendő Professor Úrtól?
Bizonyára azt fogja gondolni, hogy
anyagi segítséget. Hisz ön jól tudja,
hogy mi német misszionáriusok egy
idő óta mennyire el vagyunk szakítva
hazánktól. Most azonban nem ilyen
kérelemmel akarok előállni...

Amint én az ön könyveiből észre-
vettem, ön sokat foglalkozik ifjúság-
gal. Itt szeretném én önt közvetítésre
felkérni az ifjúsághoz. Csodálkozik,
hogy mit is akarok én a magyar fiúktól?
Levélbélyeget! Levélbélyeget az
iskolásgyermekeim számára. Bocsás-
son meg mélyen tisztelt Professor
Úr, hogy most Önhöz fordulok, aki
pedig nagyon el van foglalva; de csak
a közvetítést kérem fiaimhoz. Azt hi-
szem, hogy egy olyan tanárt, mint
Msgr. Tóth Tihamér, nagyszerű gyer-
meksereg veszi körül, amely mindent

megtesz tanára kedvéért. Azért kérem,
legyen szíves kérésemet fiaimhoz továb-
bítani.

És miért kérek éppen bélyeget? Na-
gyon nehéz az itteni munka. Minde-
nekelőtt pedig a gyermekek megfogá-
sa. Mindent meg kellett próbálnom,
hogy a gyermekeket a missziókba
vonzzam. És ekkor éppen a fiúknál a
legpompásabb eszközt a bélyegekből
találtam meg. Bélyegeket ajándéko-
zok nekik és rögtön megmutatom, ho-
gyan kell szakszerűen gyűjteni és fel-
ragasztani őket. Érdekes, az ilyen bé-
lyegek aztán erős kötelekként fűzik
a gyermekeket a missziós iskolához.
Igy lesznek a bélyegek hathatós segí-
tőim a missziós munkában.

Persze, azoknak köre, akik nekem
a bélyeget küldik, igen szűk és ezért
még sok jó emberre lenne szükségem,
hogy segítsenek a bélyegekkal. Már
régén a szép magyar bélyegek azok,
melyek csábitanak engem és melyeket
nagyon szeretnék megszerezni. Ön,
Főtisztelendő Úr az egyedüli, akit is-
merek, és itt is csak a nevet... Ne
vegye rossz néven tehát tőlem a kérést

A BUDAPESTI KÖZPONTI PAPNEVELŐ INTÉZET ELSŐ VI. ÉVET VÉGZETT NÖVENDEKEL

Eltávoztak azok, akik nemrégben még köztünk voltak. Immár kinn dolgoznak. Elvitték magukkal a Centralista-feszületet, hogy legyen erősségük az Úr, és biztatásuk az Alma Mater-ben maradtak testvéri imája. Az első végzett hatodévf. tagjaira, mint tanár, hittanár és segédlelkész urakra nagy szeretettel gondolunk.

és szóljon egypár jó szót az érdeke-
ben és japán gyermekeimért az ön
nagyszerű magyar fiainál... S itt az
aláírás következik: P. Alfred Fuchs
O. S. B.; Catholic Mission, Kanko,
Kankyo-Nando, Korea.

A Központi Papnövelde természe-
tesen sietett annyi bélyeget összegyűj-
teni, amennyit csak bírt. De nagy örö-
met okoznánk a jó missziós atyának,
ha k. olvasóink is küldenének hozzánk
magyar elhasznált bélyegeket, vagy
pláne, mint hitoktató és hittanár urak,
a saját fiaik körében gyűjtött példá-
nyokat is hozzánk juttatnák el, hogy

azokat is elküldhetnék a buzgó pá-
ternek.

NOV. 28-ÁN DELUTÁN az előző
napi (nov. 27.) hatalmas vigadói sze-
replése után itt járt nálunk *Mécs
László*. Azt a lelkesedést kellett volna
látni, amivel a kispapok fogadták a
kitűnő vendégszereplőt. Arra az egy
órára (hétfőn d. u. $1/2$ 5— $1/2$ 6) eltűnt
a hétköznap szürkesége, és a „költő”
szárnyán ünnepi hangulatok ragadtak
el bennünket. Hálásan és a viszont-
látás reményében köszöntik a „Mécs
bácsit” a kispapok.

*„Jeruzsálemből út vezet Betániába: boldog papi lélek, melynek élet-
szükséglete a naponkénti szentséglátogatás, — mely lélek Máriával, Lázár nővérével
ma is naponkint odaül a Mester lábaihoz és hallgatja az Ő szavát. Boldog papi lélek,
mely ma is úgy, mint hajdan a szemináriumban, a szentségi Jézussal megosztja minden
ügyét-baját, minden örömét és tájadmát!”*

HÍREK AZ EGYETEMRŐL

Az 1938/39. tanévben

Rektor: *dr. Verebély Tibor.*

Hittud. k. dékán: *dr. Kecskés Pál.*

Jog- és államtud. k. dékán: *dr. Szladits Károly.*

Orvostud. k. dékán: *dr. Belák Sándor.*

Bölcsészettud. k. dékán: *dr. Eckhardt Sándor.*

Az egyetemi tanévnyitás a még mindig folyó építkezés és átalakítások miatt októberben volt. Október 1-én iratkoztunk s a tanévnyitó „Veni Sancte” s az új rektor és a dékánok beiktatása október 3-án volt.

Dr. Tóth Tihamér püspök úr távoztával a *lelképásztorkodástan katedráját* egyelőre megosztva *dr. Baranyay Jusztin* (liturgika) és *dr. Marczell Mihály* (homiletika) megbízott helyettesként látják el; az egyetemi szónoklatokat pedig *dr. Artner Edgár* professzor úr tartja szintén helyettesként.

Tanári kinevezés. A V. K. Miniszter előterjesztésére az államfő nyilvános rendes tanárrá nevezte ki *dr. Galla Ferenc* professzor urat az egyháztörténelmi tan-
székre.

Dr. Schütz Antal ny. r. tanár „*Gondviselés és sors*” című, valamennyi kar hallgatói számára meghirdetett közérdekű előadásait nagyszámú hallgatóság élvezi. A figyelmes hallgatóság zsúfolásig tölti meg egyetemünk nagy kupolatermét.

Új szociológiai könyv. *Dr. Kecskés Pál* ezidei dékánnak, a bölcsélet tanárának igaz, mély szaktudással, páratlan szorgalommal és lelkiismeretes munkával megírt „*A keresztény társadalomelmélet alapelvei*” című könyve a napokban hagyta el a nyomdát. Gyermeki tisztelettel és örömmel vesszük kezünkbe ezt a biztos utat mutató mesteri művet és szeretnők valamennyi centralista asztalára tenni.

Hittudományi hallgatók statisztikai adatai. A jelen félévre beiratkozott összesen 117 hallgató, ebből *rk.* 85, *gk.* 32; *egyházmegyéből felküldött hallgatók száma* 90, *szerzetekből* 15, *civil* 12.

Építkezés. Ijesztő volt kinézni esténként a szeminárium kertjébe. Hatalmas, szinte bagolyvárszerű épületromok kísértettek a bejövételünk első napjaiban. Az ősrégi hittudományi kar megbolygatott szellemei adtak talán itt találkát és rázogatták fejüket holdas árnyakként az új építkezési tervekben: helyükre jogászok jönnek; az eléggé elhanyagolt állapotban levő tanterem helyébe pedig egészen modern, hatalmas előadóterem kerülnek.

Ma már tető alatt van az épület. Az építkezéssel járó láрма csendesül és talán január 1-re annyira-amennyire el is készülnek a munkások.

A hittudományi kar is egészen modern termeket kapott a szerbutcai szárny II. és III. emeletén.

Hittudományi doktorokká avatták:

a) Régi rendszer szerint:

Kosztik György hitoktató, doktori értekezésének címe: *Az őskeresztény egyház-
községek története az apostolok korában.*

Vadovics Aladár káplán, d. é. c.: *A keresztény ember Szent János első leve-
lében.*

b) Új rendszer szerint:

Bittenbinder Miklós káplán, d. é. c.: *Az egyház és állam viszonya a XIII. és XIV. sz. fordulóján az állambölcseleknél és kánonistáknál.*

Boroska István káplán, d. é. c.: *A Jáhve istennév etimológiája és egybevetése az ószövetségen kívül jelentkező megfelelő istennevekkel.*

Gyetvai Péter káplán, d. é. c.: *A vallás-
körüli felségjogok (iura circa sacra) a magyar közjogásznál és kánonistáknál.*

Nagy Ferenc áldozópap, d. é. c.: *A kato-
likus teológia hagyományfogalma.*

Tóth Tibor káplán, d. é. c.: *A papság
eszméje a mózesi törvényben.*

Villányi Győző káplán, d. é. c.: *A ma-
gyar papság valláserkölcsei reformjavasla-
tai a pozsonyi nemzeti zsinaton (1822),
különös tekintettel Győr-egyházmegyére.*

Zipser Sándor káplán, d. é. c.: *Dudith
András a trienti zsinaton.*

Szigorlatok a régi rendszer szerint:
Albrecht József káplán (hist. jus.)
Bordás Alfréd érs. aljegyző (moralis past.)
Inczédy László Szent Imre Koll. igazgató (fund. dogm.)
Kálóczi István kórházi lelkész (mor. past.)
László Gábor hittanár (hist. jus.)
Schmotzer Pál karkáplán (hist. jus.)
Sugár Mihály káplán (hist. jus.)

b) *Új rendszer szerint:*

α *licentiatús:*
Senkár Lajos, Somogyi Tibor, Szappanyos Béla.

β *baccalaureatus:*
Bacsóka Béla, Földing Elemér, Kopcsányi Miklós, Kovács Jenő, Miklós Béla.

A VI. éves Főtisztelendő Urak primíciái:

Barabás Ferenc (esztergomi): Győrött, Győr-Újvárosban, nov. 6-án. Kézvezetője Baralich Lőrinc c. kanonok, főesperes h., kormányfőtanácsos, plébános. Szónoka dr. Záborszky István pp. kamarás, a Pázmáneum rektora.

Cseh Sándor (győri): Héderváron, nov. 1-én. Kézv. Láng Ernő esperes. Szónoka dr. Közi-Horváth József, az A. C. orsz. titkára.

Demel Iván (esztergomi): Bpest, Krisztinaváros, nov. 1-én. Kézv. dr. Knébel Miklós pp. kamarás, plébános. Szónoka dr. Marczell Mihály tb. kanonok, egy. ny. r. tanár, szem. rektor.

Füzy Sándor (szfehérvári): Székesfehérvár, nov. 1-én. Kézv. dr. Potyondi Imre

apost. protonot., szem. rektor. Szónoka Volarics Ferenc, szöllőhegyi lelkész.
Mészáros Lajos (egri): Nyiregyházán, nov. 1-én. Kézv. Török Dezső apátkanonok, főesp.-plébános. Szónoka Péczeli Imre pp. káplán, hittanár, int. igazgató.

Németh Ferenc (szombathelyi): Zalaerdődön, nov. 1-én. Kézv. Horváth István plébános. Szónoka Pehm József pp. prelátus, zalaegerszegi apátplébános.

Somogyi Tibor (váci): Pestújhelyen, nov. 1-én. Kézv. Fekete Ferenc plébános. Szónoka dr. Brückner József érs. tanácsos, szem. vicerectos.

Szappanyos Béla (esztergomi): Balatonzamárdiban, nov. 1-én. Kézv. Szarka Valér OSB plébános. Szónoka dr. Kerner István pp. kamarás, szem. spirituális.

Szele József (győri): Bő, nov. 1-én. Kézv. Szökrényes József plébános. Szónoka Kainer Gyula győri szem. spirituális.

Szemes József (veszprémi): Bpest, Józsefváros, okt. 31-én. Kézv. Blieszner Ágoston prépost-plébános. Szónoka dr. Mojzes Péter bajai hittanár.

Szólinger József (csanádi): Csanádpalotán, nov. 1-én. Kézv. dr. Ruzsithi-Ruszték Andor plébános. Szónoka Mag Béla szegedi hittanár.

Tóth József (egri): Sáta, nov. 1-én. Kézv. Kriskó László plébános. Szónoka Tóth Elek plébános.

Varga Péter Pál (veszprémi): Pápateszéren, nov. 1-én. Kézv. Jakab Gyula plébános. Szónoka P. Stenger Albert ferences atya.

„*Úgy vagyunk a papsággal, mint a szédületesen magas, havas hegyóriásokkal: akárhány oldalról nézzük azokat, ahány lépést teszünk feljük, folyton új, meg új, folyton változó benyomást kapunk róluk. Itt egy csúcs tűnik szembe rajtuk, ott egy patak, itt egy legelésző nyáj, ott egy kis kunyhó, szökdécselő zergék, majd zuhogó vizesés, — de a tetejük, a legmagasabb csúcsok mintha minderről nem tudna semmit: örökös fehérségben emelkedik a tiszta égbolt felé.*

A papi lélekben is kell egy ilyen magas, hófehér csúcsnak lennie, ahová nem szabad hatolnia az élet lármájának, ha mégoly nyüzsgő élet folyik is a hegyoldalon.

„*Papnak csak az való, aki tudja, érzi, hogy nincs a világon szentebb, föl-emelőbb, éltetőbb öröm, mint sötétben utat kereső testvéreknek Krisztus Szívén kigyúlt világító fátyla lenni, mint tövis között vergődő báránycáknak Krisztushoz visszavezető pásztoraává lenni.*”

Dr. Tóth Tihamér rektor (Két vonás az örök papi arcon).

CSERKÉSZET

ÚJ CSAPATALAKITÁS

Új határköhöz érkezett szemináriumunkban a cserkészzet, határköhöz, amely a multat lezárja, de ezzel együtt egy új távlatokat nyitó jövő felé néz.

Szemináriumunk cserkészélete ez év őszén éppen ötéves. Öt éve annak, hogy a sok próbálkozás, harc és nehézség után lelkes kispapok kibonthatták a zászlót a szeminárium évszázados falai között is. A kibontott zászlót azonban nem egyedül tartották kezükben, mert az 1933-ban megalakult kispap-cserkészzet a pesti Szent Imre Kollégium cserkészcsapatának védőszárnyai alatt állott. Az ötéves kitartó és szorgalmas cserkészmunka azonban elég erőssé tett bennünket, hogy a zászlót ezentúl egyedül hordozzuk: hogy tisztképző rajunk önálló csapattá alakuljon. A már folyamatban levő önálló csapattá való alakulás tehát mintegy eltereli figyelmünket a multról és tekintetünket a jövő felé irányítja. Sok akadály merül fel, sok nehézséggel kell megküzdenünk csapatunk nehéz anyagi helyzete miatt és főképen fokozottabb és önzetlenebb munka vár ránk a mai idők új feladatai, új követelményei miatt.

Az új csapat vezetését és irányítását dr. Waigand József prefektus úr vállalta el, akinek eddigi tevékeny cserkészműködése elég garanciát nyújt a szemináriumi cserkészélet fellendüléséhez.

CSERKÉSZMUNKA

A csapat létszáma az idén igen megerősödött, összesen 62 cserkész van. Négy őrse vannak beosztva és az őrök keretein belül sajátítják el a s., illetve cserkésztishti fokozat eléréséhez szükséges ismereteket. Az idei rajvezető Solymos László, az őrvezetők pedig Hegyi László, Demel Iván, Senkár Lajos és Solymos László. Az őrök a multhoz híven kéthetenként tartják összejöveteleiket, amelyeken az ujoncknál inkább gyakorlati, a többieknél pedig elméleti kiképzés dominál. Havonkint egyszer van csapatgyűlés, amelyen meghívott előadó szokott előadást tartani.

Az 1938 nyarán tartott hárshegyi tisztitáboron résztvettek Kovács Jenő és Solymos László V. évesek.

A cserkészek előtt a rektor úr jóvoltából tavasszal új munkalehetőség nyílik meg: az evezés. Határtalan örömmel és lelkesedéssel vette tudomásul minden cserkész ezt az újítást. A csónakok beszerzése azonban még igen nagy probléma, úgyhogy e nemes gondolat megvalósítására a kintről jövő segítséget a cserkészcsapat igen nagy hálával fogadná.

CENTRALISTÁK ÚJ KÖNYVEI

Dr. Artner Edgár: A Hittudományi Kar története. 1635—1935. A Kir. Magy. Pázmány Péter Tudományegyetem története. I. kötet. Irták: Hermann Egyed (1635—1790) és Artner Edgár (1790—1935). (596 l.) Budapest, 1938. A Pázmány Péter Tudományegyetem kiadása.

A kar történetének második szakaszát dolgozza fel a tudós központista szerző, a jegyzőkönyvek alapos áttanulmányozása és széleskörű levéltári kutatás alapján. Kár, hogy helyszüke miatt az összegyűjtött és teljes részletességgel feldolgozott hatalmas műnek csak kis része kerülhetett nyomtatás alá. (A teljes kidolgozott mű kéziratban a kari levéltárban található meg.) A Hittudományi Kar multja azonban így is minden életmozzanatában megelevenedik előttünk. A képekkel, táblázatokkal és tárgymutatóval felszerelt könyv méltán kelthet érdeklődést mindenkiben, különösen pedig azokban, kik éveken át maguk is fiai voltak az Alma Maternak.

Dr. Bittenbinder Miklós: Az Egyház és állam viszonya a XIII. és XIV. század fordulóján az állambölcseleknél és kánonistáknál. (119 l.) Budapest, 1938. Élet-nyomda.

Aquinói Szent Tamástól Bellarmin Szent Róbertig felöleli mindazokat az állambölcseletet és kánonistákat, akik — különösen VIII. Bonifác és Szép Fülöp harcával kapcsolatban — tollat ragadtak az Egyház vagy állam védelmére, vagy pedig a két közösség viszonyával és az ezzel kapcsolatban felmerülő problémákkal foglalkoztak. Nemcsak nagy jogi tudással és bölceleti felkészültséggel, hanem egyúttal tömör stílusban adja a probléma jogi és bölceleti gyökereit, utána ismerteti Szent Tamás, a kuralisták és végül a legisták állásfoglalásait.

Dr. Félegyházy József: A középkor egyháza. Bangha—Ijjas: A keresztény egyház története. IV. k. (404 l.) Budapest, 1938. Pázmány Péter Irodalmi Társaság kiadása.

A keresztény egyház története a XI. századtól a XV-ig. Szisztematikus feldolgozásban elevenedik meg előttünk a pápák, egyházkormányzók, szentek, világi fejedelmek, tudósok és művészek élete. De rajtuk keresztül színes, mozgalmas képekben vonul el előttünk az egész középkor életberendezkedésének, eszmevilágának, hit- és erkölcséletének, nemkülönbén intézményeinek az élete; különösen a pápaság középkori hatalmának a megvédéséért dúló harcok. Ezekbe kapcsolódik aztán bele mindenütt a magyar egyház története is.

Dr. Gyetvai Péter: A valláskörüli felségjogok (jura circa sacra) a magyar közjogászoknál és kánonistáknál. (139 l.) Budapest, 1938. Élet-nyomda.

A magyar jogi irodalom egy darabjának a története ez a könyv. A szerzőnek nem célja ismertetni a valláskörüli felségjogok rendszerét, csak a fejedelmi felségjogoknak azt a részét, mely természetjogi alapon, az állam saját szuverén hatalmából kifolyólag egyházi ügyekben megilleti az uralkodót. A jura circa sacra fogalmának pontos meghatározása után ismerteti a tan magyar megjelenését és kifejlődését, miközben minden író t beállít kora történetébe; politikai, szellemi és vallási áramlataiba.

Dr. Ibrányi Ferenc: A kamatkérdés erkölcsstudományi megoldása. (102 l.) Budapest, 1938. Különlenyomat a Teológiából.

A morális szempontból épp napjainkban annyira aktuális kamat és tőke ügyszólván minden erkölcsstani vonatkozású problémáját felveti. Az egyházatyák, egyházi törvényhozás, Szent Tamás, majd a neves moralistákon át állítja fel és fejt meg a kérdést: A kamat erkölcsileg megengedett-e a jelen gazdasági rendben s ha igen, hogyan igazolható az erkölcsstudomány ítélőszékénél. A kérdést azonban a tudós alaposágával még továbbmélyíti, egész a gyökérzetig és megoldja a legsúlyosabb gyakorlati problémákat is: Milyen alapvető magatartás folyik a keresztény világnézetből a tőkés gazdasági rendre vonatkozólag.

Dr. Marczell Mihály: Neveléstan. A Bontakozó Élet VIII. kötete. (377 l.) Budapest, 1938. Élet kiadása.

A mű célja elsősorban nem az, hogy az elvont rendszerek és módszerek között elméleti tájékozódást adjon, hanem gyakorlati. Felébreszteni az emberi lélek mélyén

szunnyadó életenergiákat, működésbe hozni a lelki erőket s ezeket felfokozva az ön- és mások nevelésének a szolgálatába állítani. A nevelés gyakorlatát fejtegető rész előtt természetesen elméleti alapvetést ad. A mű második részében az ismertetett elméleteket beállítja a gyakorlati alkalmazásba és a testi, értelmi, erkölcsi, esztétikai nevelésen át mutatja az utat az „isten ember” életideál eléréséhez.

Dr. Nagy Ferenc: A katolikus teológia hagyományfogalma. (74 l.) Budapest, 1938. Korda-nyomda.

A hagyomány hitforrás, tehát az összes hitigazságok megismerésének alapjaként szerepel. A vele kapcsolatos problémák tehát egy mélyreható és messzeágazó kérdéskörből alkotnak. A szerző nem ezzel akar foglalkozni. Pontos fogalmi körülhatárolását adja a hagyománynak, melynek fogalma a teológiai rendszerekben jelentős véleménykülönbségek kereszttüze alatt áll. A szerző széles dogmatörténeti kutatással a Szentírás és szentatyák — mint közvetlen tanúk — alapján világítja meg a katolikus hagyományfogalmat, majd ugyanezt bemutatja az Egyház tanításának a tükrében és a teológiai megfontolás világánál.

Dr. Tiefenthaler József: Az Eucharisztia és a lelkipásztorkodás. (35 l.) Veszprém, 1937. Egyházmegyei nyomda.

A szerzőnek a veszpréme gyházmegyei központokban tartott papi értekezleteken elhangzott előadásai. A belső elmélyülés párosul bennük a gyakorlati útbaigazításokkal; ezért nemcsak saját lelkünk eucharisztikus nevelésének a forrásai, hanem a pasztorális teendők területén is bölcs útmutatásokat adnak.

Dr. Tóth Tibor: A papság eszméje a mózesi törvényben. (68 l.) Kalocsa, 1938.

Nagy nyelvészeti felkészültséggel és széleskörű tudományos elmélyüléssel tárja fel mindazt, amit a Mózesztől alapított papságról csak tudni lehet. A mózesi pap Jahve tulajdona, aki az Isten ontológiai szentségéből merített szentség birtokában közlekedett Jahveval. Bemutatja a papnak e szentség eszméjével kapcsolatos sokoldalú ténykedését és a belőle fakadó követelményeket.

Dr. Villányi Győző: A magyar papság valláserkölcsi reformjavaslatai a pozsonyi nemzeti zsinaton. (Különös tekintettel Győregyházmegyére.) (89 l.) Győr, 1938. Győregyházmegyei Alap-nyomda.

Alapos részletkutatás az 1882. évi zsinatról valamikor megírandó átfogó történeti munkához. A gondos levéltári adatokra alapozott munka nemcsak a jozefinizmus által elsekélyesedett papi lelkiélet szomorú sorsát mutatja meg, hanem azt a nagy lelkesedést és odaadó lendületet is, amely még az alsópapság legszélesebb rétegeiben is megnyilvánult az új katolikus hitéleti eszmény megvalósulása felé.

Dr. Waigand József: A pápák a hithirdetés szolgálatában. (XVI. Gergelytől XI. Piusig.) (128 l.) Budapest, 1938. Az „Unio Cleri pro missionibus” kiadása.

A missziók szent ügye iránti lelkesedés íratta ezt a könyvet, amely bemutatja a legújabb kor pápáinak azt a buzgóságát és nagyszabású munkásságát, amit a hithirdetés területén végeztek. Rövid történeti áttekintés után ismerteti a pápák kimagasló szerepét a hithirdetés itthoni megalapozásában. Ezután tér rá a mű főanyagára: hogyan nyilvánult meg a pápák apostoli, buzgó lelkülete a missziók külső és belső életének a megszervezésében, különösen pedig a folyton felmerülő akadályok legyőzésében.

Dr. Zipser Sándor: Dudith András a trienti zsinaton. (79 l.) Budapest, 1938. Élet-nyomda.

Dudithot nemcsak megnyerő egyénisége, hanem — és elsősorban — tudományos képzettsége, humanista műveltsége, ékesszólása és nyelvismerete tette híressé kortársai előtt. Eseményekben gazdag életében fontos megbízatásai közül a legkiemelkedőbb trienti szereplése. A fiatal szerző erről az emberről — és kora eszméiről — mond el sok új és érdekes dolgot a zsinati akták, jegyzőkönyvek, különösen pedig a róla szóló és hozzá intézett levelek alapján.

Örömmel közöljük a centralisták legújabb műveinek ezt a rövid kis ismertetését. Ha esetleg valamilyen munkának az ismertetése kimaradt volna, arra talán mentségünk legyen az a körülmény, hogy az illető úr művéhez vagy nem bírtunk hozzáférni, vagy még nem volt tudomásunk róla.

Áthelyezések és címváltozások:

Csanádi e. m.:

Varga Mihály káplán, Rösztke.

Egri főe. m.:

Lázár Pál lelkész h., Geszteréd.

Székely Miklós hitoktató, Ózd.

Vizy István hittanár, Nyiregyháza, Szent Imre Internátus.

Esztergomi főe. m.:

Bán Imre káplán, Budapest, X., Kerepesi-út 33. (Törökőri plébánia)

Bánk József dr. káplán, Esztergom, Víziváros.

Belkő Agoston hittanár, Budapest, All. Mária Terézia leánygimn.

Bittenbinder Miklós dr. kihelyezett lelkész, Szolnok-Ujváros, Körösi-u. 1.

Boroska István dr. hitoktató, Budapest, IX., Ráday-u. 15. III. em.

Horváth Miklós káplán, Budapest, III. Lajos-u. 168. (Óbudai plébánia)

Kaiser Ferenc admin. Esztergom, Szent Anna-plébánia.

Kállai (Kähler) Nándor hittanár, Budapest, Szent Lujza Intézet.

Péterffy Gedeon dr. káplán, Budapest, Rózsák-tere. (Erzsébetvárosi plébánia)

Prochnov András hittanár, Budapest, XI. Miasszonyunk-u. (Notre Dame de Sion)

Simon Endre káplán, Esztergom, Szent Anna-plébánia.

Tóth József hittanár, Budapest, VII., Damjanich-u. 50. (Regnum Marianum)

Virág Tibor káplán, Érsekvadkert.

Zipser Sándor dr. káplán, Budafok.

Hajdúdorogi e. m.:

Kricsfalusy Ferenc káplán, Budapest, Rózsák-tere.

Mincsik Pál lelkész, Selyeb, Abauj m.

Kassai e. m.:

Dunajszky Béla plébános, Ináncs, Abauj m. *Stumpf Mátyás* titkár, Esztergom.

Kalocsai e. m.:

Balla László káplán, Baja-Istvánmegye.

Gyetvai Péter dr. káplán, Fajsz.

Nagyvárad e. m.:

Fölföldy Béla hittanár, Gyula.

Hoszták János káplán, Újkígyós, Békés m.

Pálmai József hitoktató, Endröd.

Pécsi e. m.:

Hargitai János dr. hitoktató, Pécs, Papi otthon.

Simon Lajos káplán, Szigetvár.

Rozsnyói e. m.:

Csomor Ernő káplán, Mátranovák.

Hinél Pál káplán, Los Angeles.

Szentirmai Imre káplán, Kazár.

Matus Andor plébános, Szentsimon.

Székesfehérvári e. m.:

Burján Imre adminisztrátor, Velence.

Folláth József káplán, Érd.

Szatmári e. m.:

Csaba István h. lelkész, Tiszaszalka.

Szombathelyi e. m.:

Littván Sándor dr. káplán, Ják.

Léránt István káplán, Letenye.

Molnár Vince káplán, Alsóság, Vas m.

Váci e. m.:

Dancsák Sándor dr. prefektus, Vác, Szent József Internátus.

Kacziba József hittanár, Kiskúnhalas.

Kinczel Vencel ny. plébános, Künszentmárton.

Sulyok Béla dr. hittanár, Hódmezővásárhely.

Tóth Tibor dr. hittanár, Künszentmiklós.

Veszprém e. m.:

Albrecht József káplán, Felsőörs.

Benke Lajos káplán, Devecser.

Burkus Vince dr. káplán, Némethad.

Horváth Zoltán dr. plébános, Szőlád.

Hörcsöki István dr. plébános, Kutas.

Nagy József káplán, Kaposvár.

Nemes László dr. katonalelkész, Budapest.

Petrák Mihály káplán, Ósi.

Bencés rend:

Deák Anasztáz főisk. tanár, Pannonhalma.

Kapuy Vítál tanár, Pápa.

Kerényi Olaf tanár, Pápa.

Pálos Ferenc tanár, Kőszeg.

Vida Szabolcs tanár, Pannonhalma.

Villányi Anaklét tanár, Kőszeg.

Új címek:

Szylaba Emil dr. pápai kamarás, Bratislava.

Bajczura János ny. plébános, Sukov, pp. Visne-Cabiny. Vych. Slovensko.

Bussay Tivadar plébános, Ipolynyék.

Domby Lajos szentszéki tanácsos, Brašov, str. Anton Kovács 13.

Dr. Karl Horváth Pfarrer; Unterwarf, Post; Rotenturm an der Pinka.

Dunay Miklós plébános, Gurbedin, p. u. Tinca. jud. Bihor.

Tassy Ferenc plébános, Tiszaböröl Rakamazra.

ÖRÖMÜNK

1938 május 30. — Nevezetes nap. Az „Örömünk közé kell vennünk, ha szomorú is a lelkünk; hálásaknak kell lennünk az isteni Gondviselés bölcseségének, ha fáj is a szívünk. Nem szabad önzően csak magunkra gondolnunk; itt magasabb érdekekről van szó. Ezért tud örülni könnyes szemmel is a Centralista-család: *dr. Tóth Tihamért*, szeretett rektor atyánkat a Szentatya olbiai c. püspökké, veszprémi koadjútorrá nevezte ki.

És jó az Isten. Gondoskodott róla, hogy vigasztalást is szerezzen nekünk. Száz kispapi szív dobbant meg örömben: habemus Patrem! *Dr. Marcell Mihályt*, akit már mint egyetemi professzorunkat is annyira szívünkbe zártunk, a bíboros főpásztor a Központi Szeminárium új rektorává nevezte ki.

Dr. Metzker József c. apát, pápai kamarás, ny. esperes-plébános f. évi június hó 15-én mondotta aranymiséjét Nagymaroson. A barátok és tisztelők hatalmas seregéhez a Centralista is csatlakozik és — miként az aranymisés — a Boldogságos Szűz szavaival ad hálát a Mindenhatónak: „Magasztalja lelkünk az Urat és örvendez szívünk Istenben.”

Megható ünnepségen vett részt az egri főkáptalannal Eger városa és a főegyházmegye papsága. *Ridarsik Imre* preláthus-kanonok ünnepelte félszázados papi jubileumát június 27-én. A centralista testvérek a jó Isten bőséges áldását kérik az aranymisés főpapra!

Szent Péter és Pál napján ünnepelte papságának negyvenéves jubileumát *Farkas Pál* sajovárkonyi plébános, h. esperes. Az ünneplő papsághoz és hívősereghez mi is csatlakozunk és Isten kegyelmét kérjük a jubiláns további papi működéséhez!

Papszentelés a hajdúdorogi egyházmegyében. A hajdúdorogi egyházmegye öt tanulmányvégzett papnövendékét, köztük négy centralistát: Papp Gyulát, Papp Jánost, Kricsfalussy Ferencet és Kádár Györgyöt — minthogy saját megyéspüspökét az egyházmegye még mindig nem kapta meg — Papp Antal c. érsek szenteli fel Miskolcon, iolyó évi december 8-án.

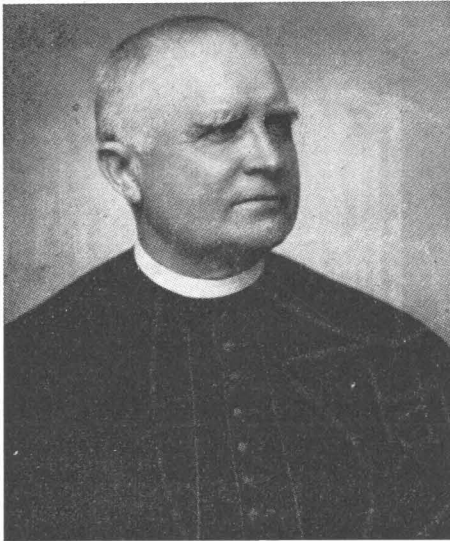
KINEVEZÉSEK

Angeli Ottó dr. érseki tanácsossá,
Bordás Altréd érseki aljegyzővé,
Csigi Imre dr. püspöki levéltárossá,
Félegyházy József dr. teológiai tanárrá,
Hajós István dr. lelkésszé,
Kajaba László dr. Seleus (Nagyszöllős) plébánosává,
Kiss József dombiratosi lelkésszé,
Potyondi Imre dr. pápai protonotáriussá,
Tassy Ferenc rakamazi plébánossá,
Tobákos Péter pétervásárai lelkész a felsőhevesi kerület esperesévé,
Tubel Gyula KIOE-titkárrá,
Vanyek Béla dr. kanonok-plébánossá nevezettek ki.

„Jeruzsálemből út vezet *B e t l e h e m b e*, a Gyermeke Jézushoz: boldog papi lélek, mely *Lisieuxi Szent Terézia* kis ösvényén, a gyermeked bizalom és az Istenre való teljes ráhagyatkozás útján halad!”

Dr. Pataky Arnold professzor, centralista (A mi caenaculumunk).

GYÁSZUNK

A mi Kegyelmes Urunk

elköltözött az élők sorából. Reggelenként hét órakor hiába várják őt a hívek az Egyetemi-templomban. Pedig szinte két évtizedig mindennap pontos volt a szentmise megkezdésében, páratlanul buzgó a hívek áldoztatásában mise előtt, alatt és utána. Öröme az volt, ha reggelenként legalább százat megáldoztatótt.

Egy szó elég volt a sekrestyés részéről s már a gyóntatószékben volt. Szeretett gyóntatni. Legnagyobb politikai tevékenysége közben, még mint miniszter is, minden munkát abbahagyott, hogy első csütörtökön, pénteken és minden szombaton órák hosszat gyóntasson. De nemcsak gyóntatott, hanem maga is elvégezte minden héten a szentgyónást.

Mi őt mint igazi papot tanultuk megismerni, aki nemcsak feddhetetlen, tiszta papi életet élt köztünk, de minden

szent papi ténykedést örömmel és áhítatos bensőséggel végzett.

Csodáltuk szilárd papi jellemét. Odaadta magát az Úr szolgálatára s e szolgálatban páratlan hűséget tanúsított. Nem tudta megérteni azt, hogy valaki vállalja az Úr szolgálatának terhét és később nem viseli, avagy könnyíteni törekszik azon. Ő kitarzott hűen az ideális szép papi élet tökéletes eszménye mellett akkor is, midőn mások a hatalom fényében sütkérezve, avagy az üldöztetésektől való félelemben megtántorodtak. Voltak elvei. Ezeket Krisztus evangéliumából merítette. Elvei mellett akkor is kitarzott, ha egyedül maradt. Volt bátorsága azokat az erőszakkal, földi érdekekkel szemben is védeni. Emberektől nem félt, de igazi gyöngéd félelem töltötte be szívét a jó Istennel szemben.

Csernoch kardinális jól tudta, hogy országos politikai tevékenysége miatt nem igen lesz ideje a Központi Papnövelde belső ügyeivel törődni, de meg volt győződve, hogy feddhetetlen papi élete, sziklaszilárd jelleme, önzetlen puritánsága, csodálatos igénytelensége, szívének nemes emberbaráti szeretete, főképp Egyházához és a Szentszékhez való ragaszkodása, krisztusi elveihez való töretlen hűsége világító fáklya lesz a leendő papi generáció előtt. Ezért nevezte ki őt 1922-ben a szemináriumunk kormányzójává.

Depaul Szent Vince azt mondja, hogy mások hibáinak láttára gondoljunk arra, hogy ha ez a gyarlósága nem volna, talán más, ennél sokkal rosszabb hibája volna. Kegyelmes Urunk nem volt éppen nyájjas ember. Mosolyogni ritkán láttuk. Zárkózottnak, ridegnek tűnt fel sokak előtt, de ha a nemes Magyar Iskolában egy-egy érdekes előadását meg-

hallgatni körülültük asztalát, avagy egy-egy kirándulásra meg tudtuk őt nyerni, igen melegszívű embernek ismertük meg őt. A kispapokkal szemben való magatartásában sohasem volt túlságosan leereszkedő. Kérésükre egy-két szóval adott gyors választ, de az sohasem volt visszatartó, mégkevésbé sértő. Általános benyomás az volt, hogy szereti növendékeit és a szemináriumunkat. Ez csak akkor tűnt ki igazán, amikor a rektori állásáról lemondva, továbbra is intézetünk lakója maradt. A szeminárium belső életének minden mozzanata rendkívül érdekelte és az előljáróinkkal a legszívélyesebb viszonyban volt. Ittmaradása feltétlen nyereség volt számunkra.

Váddal illették őt, hogy az ifjúság elől mereven elzárkózott. Mi ezt a vádat háttározottan megcáfolhatjuk s ha a politikában bizalmatlan volt is velük szemben, érthető, hisz oly sokat csalódott munkatársaiban, akik fiatalon hozzácsatlakoztak, segítségével nagygyá lettek és azután cserben hagyták.

November 15-én délben $\frac{1}{4}$ 1 órakor elhagyta a földet Ernszt Sándor lelke. Hisszük, hogy ő, aki egykor szemináriumunk rektora volt, most a Mindenható trónjánál még sokkal inkább el fog igazítani bennünket a szemináriumban s az életben egyaránt.

CIPLEA SÁNDOR

1894—1938

Mint a szamosújvári egyházmegye növendéke került szemináriumunkba 1904-ben. 1908-ban szentelték pappá. Nem sokkal később a kolozsvári teológiai főiskola tanára lett, majd érdemeinek elismeréséül tb. kanonokká neveztetett ki. Életének delén, 54 éves korában szólította magához az Úr. Temetése november 14-én volt Kolozsvárott.

RICHTER LÁSZLÓ

1867—1938

Sokszáz diák gyászolja az ungvári reálgimnázium volt tanárát, Richter Lászlót. Több mint három évtizeden keresztül nevelte az ifjúságot, papi életének félszázados jubileumától pedig csak két év választotta el. Tanítványainak hálája, paptársainak meleg szeretete kísérte ki a megboldogult testét május 6-án az ungvári temetőbe.

Már nem megyünk vele Olaszországba. Pedig az volt második hazája. Történelmi multja és az örök város lelki jelentősége vonzották őt évről-évre a kék ég övezte földre. A kispapokkal kétszer, előljáróinkkal egyszer, egyedül igen sokszor járt Olaszországban, ahol óriási történelmi olvasottsága kiegészítést nyert sok hasznos ismeret által. Hatodéves növendékeink római tanulmányútját igen helyeselte és évről-évre nagyobb összeggel támogatta.

A mi megboldogult Kegyelmes Urunk őszinte, nyílt, bátor férfiú volt. Megalkuvást nemcsak másokkal szemben nem ismert, de önmagával szemben sem. Ha rideg volt másokkal szemben, nem kevésbé rideg és kemény volt önmagával szemben. Sokat dolgozott, keveset pihent, szórakozni nem ért rá soha. A keresztény politika szükségességét fanatikusan hirdette és érte minden áldozatra kész volt, még élete feláldozására is. Emléke sokáig fog élni és mindig elevenen fog hatni intézetünk régi és jelenlegi növendékeire. R. i. p!

MONG JÓZSEF

A székesfehérvári Szent György-kórházban ez év októberében meghalt Mong József székesfehérvári szemináriumi prefektus. A Központi Szemináriumnak öt éven át volt növendéke; 1933-ban szentelték. Baracskán 1937-ig volt káplán. A székesfehérvári szemináriumba 1937 február elején került; itt bibliikumot és homiletikát tanított, közben sikeresen letette második szigorlatát. Az 1937–38. tanévben már mint prefektus, a harmadik szigorlatra is elkészült, de ennek letételében megakadályozta betegsége. Izületi és gerinctáji fájdalmak kínozták. A téli hónapokban már ágyban tanított és vizsgáztatott; közben állandóan tanult és bizott felgyógyulásában. Júniusban kórházba került, betegsége egyre súlyosbodott. Három hónapon át úgyszólván mozdulatlanul feküdt; heves fájdalmai nem szüntek s bár felgyógyulásában egyre bizakodott, betegsége hamarosan halálát okozta. Mindvégig hősielesen viselte súlyos keresztjét és mint hű tanítvány halt meg. — A Központi Szemináriumról mindig szeretettel emlékezett meg. — Requiem aeternam dona ei Domine!

A szeminárium kápolnájában november 7-én volt a megboldogultért gyászmise.

SOPKO ISTVÁN

1886—1938

Már nem érhetette meg a nagy örömnapokat: még idegen föld volt Kassa, mikor távoznia kellett. Életének ötvenkét évéből huszonnyolcat töltött buzgó, munkás papi működésben mint kassai püspöki titkár. Már jóval korábban a Szentatya a kamarási ranggal tüntette ki. — Nyugodjék békében az immár hazai földben!

SZENDELBACH JÁNOS

1874—1938

Szentfülöp községben született s a kalocsai egyházmegye papjává 1898-ban szentelte fel érseke. Több helyen volt káplán, három községben adminisztrátor, majd 1919-től kezdve hajósi plébános. 1937-ben lett a hajósi esperesi kerület esperese. Lelkét az Örök Főpap folyó évi július hó 23-án fogadta magához.

Imádkoznak értetek is a Központi Papnöveldében!

„Jeruzsálemből út vezet a Tábor hegyére: boldog, ezerszeresen boldog papi lélek, melynek számára az oltár ma is a Tábor hegye, melynek számára minden szentmise az ő életének legnagyobb lelki élménye!... Boldog, ezerszeresen boldog papi lélek, mely az ezredik és a tizezredik szentmiséje után, az ezüstmise és az aranymise napján is azért imádkozhatik: Az első méltatlan szentmisétől ments meg, Uram, engem!”

„Jeruzsálemből út vezet Názáretbe: boldog papi lélek, melynek egész élete imádság és az Istenért végzett munka között oszlik meg, mint a Szentcsalád tagjaié!”

Dr. Pataky Arnold professzor, centralista (A mi caenaculumunk.)

„CISZ”
(Centralisták ima-szövetsége)

Az alanti kimutatásban a hónapok római, a napok arab számmal vannak jelölve. A szentmise tehát végzendő x hónap (római szám) z napján (arab szám).

Minden törekvésünkkel azon voltunk, hogy a főtisztelendő urak óhajtott nap-terminusának eleget tegyünk. Amennyiben ez nem sikerült teljesen, annyiban szíves elnézést kérünk. Erösségünk: Oremus pro invicem.

<p>Antal Vince I. 13.
Antalóczy Kornél I. 16.
Dr. Anty Illés I. 17.

Dr. Bacra Dezső X. 24.
Balázs Lajos X. 12.
Balla László VI. 22.
Barabás Ferenc I. 18.
Barna József VII. 13.
Dr. Bartmann Miklós VI. 24.
Dr. Bánk József VI. 20.
Dr. Bárdos István I. 27.
Bársony József III. 21.
Belkó Ágoston V. 25.
Benke Lajos XII. 25.
Bihari Bertalan IX. 15.
Dr. Bittenbinder Miklós XI. 1.
Birzer Pál I. 15.
Boér Géza XII. 8.
Bogdánffy Szilárd I. 23.
Boros József (Alba-Julia) I. 24.
Boros József (Tata) III. 20.
Boroska István XII. 11.
Bordás Alfréd I. 26.
Dr. Brückner József (szem. elől-
járó) I. 4.
Dr. Bubnó Andor XI. 30.
Budai Dezső IX. 14.
Bujaló Bernát IV. 16.
Burján Imre XI. 4.
Bussay Tivadar I. 28.
Dr. Bürchner László VI. 11.

Cziky Vilmos I. 29.
Czövek Jenő V. 15.
Dr. Császár József I. 30.
Dr. Császik István VIII. 16.
Cseh Sándor V. 31.
Csomor Ernő I. 12.
P. Csonth Vienney IV. 25.</p> | <p>Czvikovszky János II. 3.
Dr. Dancsák Sándor XII. 25.
Dávid Béla II. 19.
Deák Anasztáz O. S. B. VIII. 9.
Demel Iván II. 4.
Domby Lajos I. 31.
Doroszlai Béla II. 5.
Dörnyei Imre II. 7.
Dr. Drahos János II. 8.

Elsner József III. 5.
Erdőssy Béla VII. 20.
Ettinger János II. 9.

Farkas Pál II. 10.
Fábry Gyula X. 1.
Fehér Béla XI. 12.
Félegyházy József II. 11.
Formanek Rudolf II. 12.
Fraknoi Gyula VI. 26.
Frink Ferenc VII. 17.
Füg Béla VII. 1.
Fülöp Miklós V. 6.
Füzy Sándor II. 13.

Gabriel Antal II. 14.
Dr. Gacs Emilián O. S. B. II. 15.
Dr. Galambos Miklós II. 16.
Gerbery Elemér V. 2.
Gerebenics Sándor II. 19.
Dr. Gergye Győző II. 20.
Géczy János II. 21.
Dr. Gígler Károly II. 22.
Glatz Mihály II. 6.
Gojdics Péter Pál, megyéspüspök
II. 23.
Greszl Ferenc VII. 14.
Dr. Grigássy Gyula II. 24.
Dr. Gutheil Jenő II. 26.
Dr. Gyetvai Péter IX. 23.
Gyurcsovics Károly II. 27.</p> |
|---|--|

- Hajós István III. 1.
 Dr. Halász György III. 2.
 Dr. Halász Pál III. 3.
 Hamon Ferenc III. 4.
 Dr. Hargitai János II. 1.
 Dr. Henny Ferenc III. 6.
 Herczeg János III. 7.
 Hetsch Valérián O. S. B. III. 8.
 Hinet Pál III. 9.
 Holesky Ágoston X. 26.
 Dr. Horváth István III. 10.
 Dr. Horváth József (5 mise) III. 11.
 Dr. Horváth Károly V. 18.
 Horváth Miklós IX. 1.
 Dr. Horváth Zoltán III. 12.
 Dr. Hoss József III. 13.
 Hoszták János II. 25.
 Dr. Hörcsöki István III. 14.
 Hufnagl János XII. 16.

 Dr. Ibrányi Ferenc VIII. 7.
 Illés István VI. 23.
 Illés Pál I. 25.
 Dr. Iszak Károly III. 15.
 Iványi Endre III. 16.
 Ivcić József VII. 2.

 Dr. Jakab Béla III. 17.
 Dr. Jancsó János I. 7.
 Jávor Mihály III. 18.
 Jelinek Antal II. 17.
 Jepure János I. 8.
 Jordán Emil O. S. B. III. 27.

 Kacziba József II. 28.
 Kapuy Vítal O. S. B. VIII. 10.
 Kerényi Olaf O. S. B. X. 9.
 Dr. Kerner István (szem. előlj.) I. 3.
 Dr. Kiss György XI. 26.
 Dr. Kiss István III. 22.
 Dr. Kiss Lajos (Szombathely)
 III. 23.
 Dr. Kiss Lajos (Vámosmikola)
 IX. 20.
 Dr. Klemm Kálmán (szem. előlj.)
 I. 5.
 Koblinger László VI. 1.
 Kocsis Péter VII. 5.
 Korcsmáros István II. 18.
 Dr. Kosztik György III. 24.
 Kostyál Gáspár VII. 3.
 Kovaliczky József III. 25.

 Kovács Endre VII. 4.
 König Simon V. 14.
 Kövér Gábor VII. 29.
 Kulcsár István VIII. 11.
 Dr. Kuncz József III. 26.

 Laczkó János IX. 18.
 Lajos Balázs III. 27.
 Dr. Lah Maximilián I. 10.
 Dr. Langmár Lipót III. 29.
 Léránt István XII. 14.
 Lipics József III. 30.
 Lózy Károly III. 31.
 Dr. Lukács István VI. 27.

 Magnin Adorján X. 19.
 Magyar Bálint I. 9.
 Major György VI. 28.
 Dr. Major István IV. 1.
 Dr. Marczell Mihály (szem. rektor)
 I. 1.
 Marnó Gyula XI. 8.
 Mayerhof Péter I. 14.
 Márkus Alajos V. 3.
 Márton Mózes IV. 2.
 Melles Gyula V. 4.
 Merva László IV. 3.
 Meszlényi Mihály IX. 29.
 Dr. Metzker József VII. 9.
 Dr. Mészáros János VI. 21.
 Mészáros Lajos IV. 4.
 Mihályfi Tibor IV. 5.
 Dr. Miklósi László IV. 6.
 Mincsik Pál XI. 11.
 Dr. Mojzes Péter XI. 5.
 Molnár Vince I. 11.
 Munteanau János III. 28.
 Musztyánovics J. Izidor VIII. 7.
 Muzslay László IV. 7.

 Dr. Nagy Béla XII. 27.
 Dr. Nagy Ferenc IV. 12.
 Nagyfalusy Lajos S. J. V. 1.
 Németh Ferenc IV. 8.
 Németh Imre IV. 9.
 Németh János IV. 10.
 Németh József IV. 11.
 Novák Antal VIII. 20.

 Óra Gyula X. 25.
 Oszvald József III. 19.

Pálffy István XII. 26.
Pálmai József II. 2.
Dr. Pápai János XI. 3.
Pálos Ferenc O. S. B. XII. 1.
Paveloniu Valér XI. 15.
Peidl Béla XI. 9.
Peszeki Ferenc IX. 5.
Petrák Mihály VII. 15.
Petrassevich Miklós VII. 6.
Petró László VI. 19.
Petschovitsch Pál III. 8.
Dr. Pivárcsi István IX. 14.
Plank Ferenc XII. 3.
Poós Antal VIII. 4.
Popa Arítion VII. 12.
Prácsér Albert V. 10.
Dr. Prenner Béla IV. 13.
Dr. Proity Márton I. 20.
Putz János IV. 14.

Rába Rudolf IV. 15.
Rauch Ferenc V. 5.
Dr. Reining Vendel VI. 18.
Remes Ernő IV. 17.
Révay Tibor S. J. XI. 6.
Dr. Rizmayer József IV. 18.
Robl János IV. 19.

Dr. Sandula Imre XI. 14.
Dr. Sárközi Lajos IV. 21.
Dr. Scheffler János VI. 29.
Dr. Schmiedt Béla IV. 22.
Schverer Károly I. 13.
Seckar Iván XII. 28.
Dr. Semptei László IV. 23.
Seszták László XII. 12.
Sima János IX. 28.
Simon György (Veszprém) V. 7.
Simon György (Nyiregyháza)
IV. 26.
Simon Lajos IV. 27.
Skrabik András IV. 29.
Somek Iván V. 13.
Somogyi Tibor IV. 30.
Strecke Ernő V. 8.
Dr. Sulyok Béla V. 9.

Dr. Szabó József V. 11.
Szabó Pál VII. 11.
Szád Henrik IV. 20.
Dr. Szalai Miklós V. 12.
Dr. Szalka László X. 31.

Szappanyos Béla V. 13.
Dr. Száva János V. 16.
Szele József V. 17.
Szemes József I. 19.
Szentirmai Imre XI. 7.
Szikszai-Szviscsa Ignác XI. 10.
Szilvássy Miklós XII. 7.
Szinsik János IV. 28.
Szokolyi Alajos V. 19.
Szólinger József V. 20.
Dr. Szörényi Andor VIII. 1.
Szporni János V. 21.
Dr. Szyllaba Emil IX. 2.

Tamás Pompilius V. 22.
Tanay Ferenc V. 23.
Tassy Ferenc IX. 3.
Dr. Termann János VI. 30.
Ternovanu János I. 21.
Timaffy Endre I. 22.
Tobákos Péter V. 24.
Tóth József (egri) V. 26.
Tóth József (esztergomi) VI. 12.
Dr. Tóth Tibor VI. 2.
Dr. Tóth Tihamér püspök I. 2.
Totin Pál XI. 19.

Uxa József XII. 29.

Dr. Vadovics Aladár V. 27.
Varga Mihály XII. 30.
Varga Péter Pál V. 28.
Vári Ferenc VIII. 29.
Dr. Városi István VIII. 30.
Vatamány Bertalan VIII. 28.
Véghseő Dániel X. 30.
Dr. Vesztergombi József XII. 2.
Vida Szabolcs O. S. B. X. 29.
Villányi Anaklét O. S. B. XI. 10.
Dr. Villányi Győző VI. 3.
Vizy István X. 3.

Wagner Mihály X. 4.
Dr. Waigand József (szem. előlj.)
I. 6.
Dr. Wéber Pál VI. 17.
Winkler József V. 29.

Dr. Záborszky István IV. 24.
Zámolyi László V. 30.
Zipser Sándor XII. 15.

Zseltvai Fedor VI. 25.
Dr. Zsigovits Béla VIII. 12.

Szt. Imre herceg életnagyságú
bronz szoborműve Győrött.

KRASZNAI LAJOS

SZOBRASTMŰVÉSZ, OLTÁRÉPÍTŐ.

Művészi oltárok, szobrok, stációk,
domborművek, művészi restaurálások.

EGYHÁZMŰVÉSZETI MŰTEREM.

Budapest, VI., Lehel-utca 14.
TELEFON: 49—86—38.

Referenciák: a szegedi Fogadalmi
templom Szt. Gellért-márványoltára és
szoborművei a budapesti Központi Pap-
növeldeben, szobrok stb.

Parsch és Guardini magyar fordítású

LITURGIKUS KÖNYVEI, PROHÁSZKA OTTOKÁR

sorozaton kívüli művei kaphatók:

LITURGIA

kegytárgy és könyvkiadóban.

Budapest, I., Krisztina-körút 127.

Ugyanott:

Miseruhák, zászlók, könyvek, szobrok,
szentképek, kegytárgyak stb. nagy
választékban.

Hitoktatáshoz szemléltető liturgikus
táblázatok és szentképsorozatok.

LEDÓ BÉLA

EGYHÁZI MŰÖTVÖS

Budapest, IV., Szervita-tér 8.

(AZ UDVARBAN)

Készít és raktáron tart szentségtartót,
ciboriumot, kelyhet, pacifikálét, ereklye-
tartót stb. szabadkézi, művészi, cizelőr-
munkával; továbbá pásztorbotot, füstölő-
t, öröklámpát, gyertyatartót, csillárt
(villanyra is) stb. minden egyházi stílus-
ban. — Tűz- és galvánaranyozást, gal-
vánézüstözést, javítást, átalakítást és fel-
újítást szakszerűen végzem. Készséggel
szolgálók minta-darabokkal, rajzokkal
és költségvetéssel.

Nagyaranyéremmel kitüntetve 1928-ban.

Postatakarékpénztári csekksz.: 41,594.

TELEFON: 380—057.

MAGYAR KÓRUS

egyházi és iskolai ének, karének kiadványok.

FOLYÓIRATOK: Magyar Kórus, egyházzenei hangjegyes folyóirat, karvezetők és énekkarok részére. Az Orsz. M. Cecília Egyesület lapja. Évi díj 9.— **P. Énekszó,** iskolai énekpédagógiai lap. Népdalok, kánonok és kórusok a hangjegyes mellékletben. Évi díj 4.50 P.

GREGORIAN ÉNEK: Korális Füzetek a szentmiséhez, ájtatosságokhoz és az egyházi éy minden szertartásához, modern kötés kiadásban. Füzetenkint 2—10 fillér.

EGYHAZI NÉPÉNEK: „Szent vagy, Uram!” egyházi énektár, kántorkönyv, ima- és énekeskönyvek minden, (28 féle) fajta kiadásban. Kötetenként 10 fillértől 30.— pengőig.

KARÉNEK-GYÜJTEMÉNYEK: Harmonia sacra (vegyes kar) 4.— P. Magyar Cantuale (egynemű kar) 4.20 P. — Társas Énekek (3 szól.) 3.80 P. — Nyugati kórusok (vegyes kar) 5.50 P. — Népdal-kórusok (vegyes kar) 4.80 P.

Részletes katalógust küld közel 2000 művéről a
MAGYAR KÓRUS LAP- ÉS ZENEMŰKIADÓ KFT.

Budapest, I., Fery Oszkár-u. 55.

ÚJDONSÁG:

Plus S. J.—Uhl Antal: **Papi elméldések.** Rövid, élénken lendületes elméldések az egyházi év minden napjára. Ára kartonkötésben 6.— P, kötve 8.— P.

Müller Lajos S. J.: **Harmatozzatok egek!** Módszeresen kidolgozott, gyakorlatias elméldések ádventtől vízkereszt nyolcadáig. Ára 3.60 P, kötve 5.— P.

SZENTBESZÉDEK:

Dr. Czapik Gyula: **Vasárnapi szentbeszédvázlatok.** Ádventtől septuagesimáig. Minden vasárnapra rendszeresen kidolgozott, pontokba foglalt beszédvázlatok. 1.20 P.

Dr. Magdics Ignác: **Krisztus világossága.** Teljesen kidolgozott, példákkal illusztrált beszédek az év minden vásár- és ünnepnapjára. Ára kartonkötésben 5.50 P, kötve 7.50 P.

Dr. Magdics Ignác: **Hitelemzések.** 3 kötetben. Kartonkötés 12.20 P.

Anton Koch: **Homiletisches Handbuch, Quellenwerk.** Kitűnő anyagár papok számára. Tíz kötetre tervezték, eddig 3 kötet jelent meg. Előjegyzési ára (legalább az első kötet vételénél) 15.80 P helyett 11.90 P.

Wagner: **Biblisches Beispiellexikon.** 1. Lieferung. Négy szállítmányban fog megjelenni. Előjegyzési ára 15.60 P helyett 12.60 P.

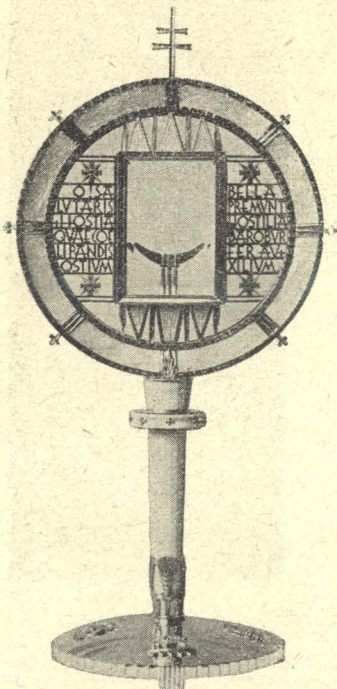
Fattinger—Solymoss: **Tanít az élet.** Kiváló példatár. Ára 6.80 P.

UTAZÓ BREVIÁRIUM:

Marietti-féle, kisebb alakú, jól olvasható betűkkel. A Psalterium és a Commune állandó, a Proprium de tempore és a Proprium Sanctorum

fűzetes kiadásban beilleszthető a bőrkötéses táblába. Ára magyar propriummal együtt: bőrkötés, vörösmetszés 28.— P, arany. 32.50 P.

Kapható: KORDA Ipari és kereskedelmi r. t.
Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4.

**MISERUHÁK, KELYHEK, SZOBROK,
ZÁSZLÓK, CINGULUSOK STB.**

LEGELŐNYÖSEBB BESZERZÉSI FORRÁSA

OBERBAUER A. UTÓDA

Magyarország legrégebb templomberendező és
zászlókészítő vállalata.

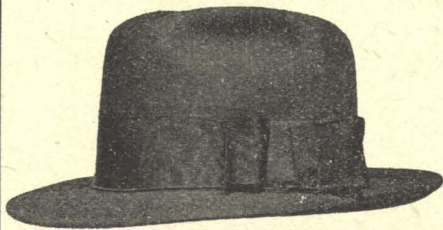
Budapest, IV., Váci-utca 41.

ALAPÍTÁSI ÉV: 1863.

TELEFON: 18-33-44.

WACHA JÁNOS

KALAPOS MESTER

**AZ EGYHÁZI KÖRÖK KEDVELT
BEVÁSÁRLÓ HELYE.**

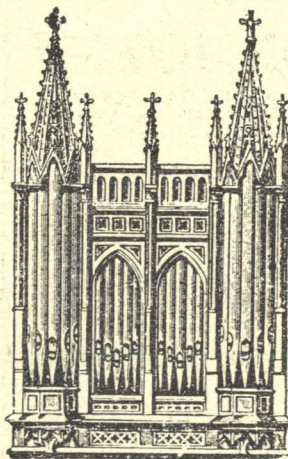
**Ernyő, kesztyű, nadrágtartó
nagy választékban.**

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA

ORGONA- ÉS HARMÓNiumGYÁR RT.

P É C S.

ORGONÁK

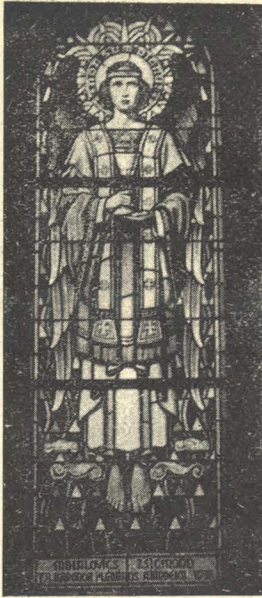
elsőrangú ki-
vitelben, bár-
mely rend-
szerben. — Új
homlokzatsí-
pok, átépíté-
sek, javítások,
hangolások,
évi karbantar-
tások a leg-
jobb kivitel-
ben, a legju-
tányosabb
árak mellett.

Az egri, kalo-
csai, kassai,
győri és pécsi
székesegyhá-
zak és a sze-

gedi Fogadalmi székesegyház világhírű nagy
orgonájának készítője.

Villamos fűtatóberendezések.

Kitűnő hangú harmóniumok.

ZSELLÉR IMRE

üvegfestő és mozaikrakó

M Ű T E R M E

Budapest, Thököly-út 163.

1903 ÓTA MŰTERMÉBEN

227 templomnak az üveg-
festészeti ablakai és szá-
mos mozaik-oltárkép és
kupola készültek.

ALAPITVA: 1903.

TELEFON: 196 - 164.

PRO ECCLESIA ET PONTIFICE KERESZT TULAJDONOSA

REVERENDÁT, CIMÁDÁT
OLCSÓN JÓT KÉSZIT

NÁDOR JÓZSEF
PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ.

Arany- és ezüstéremmel kitüntetve.

Budapest, VIII., József-krt. 13. I. 16.

Központi Papnevelő Intézet szállítója.

Keleti-pályaudvarhoz közel.
Vidékre is szállít.

Templomi ruhák, zászlók
Szabó Gyula

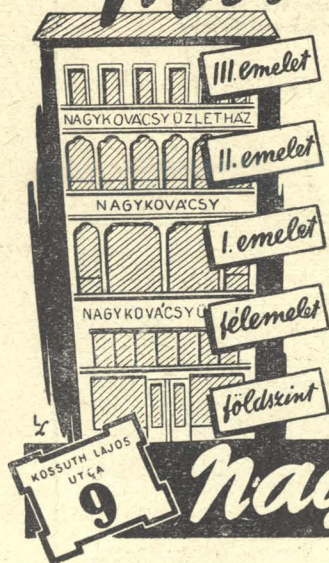
Egyházi ruha műintézete.
FLEMMICH A. FIAI

selyemgyár képvisellete.

Budapest, IV., Prohászka Ottokár-u. 10.
Telefon: 180-863.

Miseruhák, zászlók, templomi ruha-
anyagok stb. legelőnyösebb beszerzési
forrása.

Mindent egy helyen

Férfiruha, felöltő, esőkabát, átmeneti és télikabátok. Sport- és utazási felszerelések.

Női, férfi divatcipők. Sport- és túracipők. Gyermekcipők. Sárcipők. Hócipők. Házcipők.

Női ruha, kabát, blúz, kalap. Menyasszonyi és gyermekkelengye. Vászonáru. Női fehérnemű és kelengye.

Gyermekruha és kabát. Előírással formaruhák. Intézeti felszerelések. Szőnyeg. Paplan. Függetny. Kis bútorok.

Úri és női divatáru. Kötöttáru. Kesztyű. Szövet. Mosóáru. Selyem. Fürdőruhák.

Nagykovácsy ÜZLETHÁZBAN

Az ország legnagyobb keresztény üzletében.

KÉT NAGY KATOLIKUS KÖNYV

RADOS JENŐ

MAGYAR OLTÁROK

a legszebb, a legmonumentálisabb oltárok gazdag gyűjteménye, az őskeresztény emlékektől az Eucharisztikus Kongresszus díszoltáráig.

Karácsonyi ára félbörkötésben 14 P.

Árpádházi Boldog Margit legendája.

P. Böle Kornél előszavával, Techert

Anna ötszínű műmellékleteivel.

Bibliofil-kiadás, ára 10 P.

Megrendelhető

a Királyi Magyar Egyetemi Nyomdánál,

Budapest, VIII., Múzeum-körút 6. szám.

NEUE HERDERBÜCHER

RELIGIÖSE ZEITFRAGEN

Dr. Robert Grosche

Pilgernde Kirche

gr. 8° 246 Seiten. Leinen 5.50 Mark

Es handelt sich bei dem Buche um die Herausstellung der Aufgaben der Theologie heute in ihrer geschichtlichen Situation: das bedeutet Klärung des Kirchenbegriffs, vor allem auch im Hinblick auf die Frage der Wiedervereinigung im Glauben. Bedeutende kontrovers-theologische Beiträge für Theologen und gebildete Laien.

Georg Feuerer

Unsere Kirche im Kommen

Eine Begegnung von Jetztzeit und Endzeit. 8° 236 Seiten. Leinen 4.80 Mark

„Soviel noch über das unerschöpfliche Thema der Kirche zu sagen sein wird, das Buch von Feuerer wird man als eine Krönung der bisherigen neueren Literatur über die Kirche ansprechen dürfen.“ Dr. Alois Wurm, München.

Oskar Bauhofer

Die Heimholung der Welt

Von der sakramentalen Lebensordnung. 8° 284 Seiten. Leinen 4 Mark

„Das vorliegende Buch ist sicher eine der reichsten und anregendsten Neuerscheinungen der letzten Zeit. Es handelt nach dem Vorwort des Verfassers von dem ‚Beruf des Christenlebens‘, dem die Heimholung der Welt als Aufgabe gestellt ist.“ Chrysológus, Essen.

Johannes Maassen

Von der Herrlichkeit christlichen Lebens

*Mit 10 Bildtafeln und Zeichnungen von Lotte Wellnitz.
gr. 8° 298 Seiten. Kartoniert 3.60 Mark; Leinen 4.50 Mark*

„Das Buch spricht in grundsätzlicher Darlegung, Geschichtsbetrachtung, Erzählung und Dichtung von der Grösse des Menschen als Abbild Gottes, aber auch von seinem Fall und dessen Folgen. — Die Gedanken werden in schönem Wechsel und künstlerischer Gestaltung und Sprache dargeboten.“ Pastor bonus, Trier.

Verlangen Sie kostenlos unsern ausführlichen Weihnachtsbücherkatalog.

HERDER & CO. WIEN I. WOLLZEILE 33.

(Postsparkassenkonto Budapest 7748.)

PIVÁRCSI FÜLÖP

aranyéremmel kitüntetve.
BUDAPEST, IV., VERES PÁLNÉ-UTCA 30.

Az összes
papi ruhák
készítője.

P A P I
SZABÓ

A Központi
Papnövelde
szállítója.

NESZVEDA ANTAL

VIASZGYERTYAÖNTŐ MESTER

Máriabesnyő (Pest m.)

Alapítva 1890. évben
állami ezüst-és aranyéremmel kitüntetve

Magyarország elismert — majd 50
éves — cége templomi viaszgyertyák
készítésében.

„HUTTER“ örökmécsolaj cégem
különlegessége!

Számtalan elismerés és kitüntetés.
Kívánságra árlapot szívesen küldök.

MEGJELENT! AZ UNIO CLERI PRO MISSIONIBUS KIADÁSÁBAN:

DR. WAIGAND JÓZSEF:

„PÁPÁK A HITHIRDETÉS SZOLGÁLATÁBAN

XVI. Gergelytől XI. Piusig" (128 oldal)
című könyve, mely összefoglaló áttekintést nyújt az
utolsó száz év misszióinak hatalmas munkájáról és
egyben rávilágít a modern hithirdetés legfontosabb
kérdéseire (bennszülött papság nevelése, nacionaliz-
mus, a távolkeleti probléma, missziós alkalmazkodás,
stb.).

Bolti ára 2.50 pengő; szerzőnél rendelve (Budapest,
IV., Prohászka Ottokár-utca 7.) 1.80 pengő. A könyv
egész jövedelme a missziók céljait szolgálja.

Budapest-belvárosi főplébániatemplom 2400 kg súlyú „Polgármester-harang”.

ÜGYELJÜNK A KERESZTNÉVRE!!

Magyarország aranykoszorús mestere.

„Pro ecclesia et pontifice”
pápai érdemkeresztrel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Harangércöntőde, harangfelszerelés és
haranglábgyár.

BUDAPEST, XIII., PETNEHÁZY-UTCA 78. SZ.
(FRANGEPÁN-U. MELLETT)
TELEFON: 291—353.

KITÜNTETVE:

Az 1900. évi párizsi világiállításon dísz-
oklevéllel. — 8 darab nagy — és 1 kis
ezüstéremmel és több állami díszoklevéllel.

KONKURENCIA KIZÁRÁSÁVAL.

**A BUDAPESTI NÖVENDEKPAPSÁG MAGYAR EGYHÁZIRODALMI
ISKOLÁJÁNAK KIADVÁNYAI KÖZÜL MÉG RAKTÁRON VANNAK:**

1831—1931. Jubileumi Emlékkönyv	Ára 6— P
P. Gogefried: A lélek hazája	„ 1— „
Donát József: A tudomány szabadsága (csak II. k.)	„ 1'50 „
Hirschler József: Önámítás	„ 1— „
Az 1900 éves szentmise (eredeti dolgozatok)	„ 1'60 „
	bolti ára 2— „

W. Faber: Ez nagy szentség valóban Ára 3'60 „
bolti ár 4'50 „

Népszerű vallásos kérdések 30 oldalas füzetekben:

Életünk a halál után	Ára 20 f
Az ember lelke	„ 20 „
Az Egyház küzd és győz	„ 20 „

**Ezek a művek megrendelhetők a M. Egyházirodalmi Iskolánál,
Bp., IV., Prohászka Ottokár-u. 7.**

Az esztergomi főegyházmegyei hatóság: 3268—1937. sz. engedélyével.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csepreghy-utca 2.

